

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON ASIAKIRJAT

KAUPUNGINHALLITUKSEN MIETINNÖT

N:o 8 — 1975

Kluuvin metroaseman luonnospiirustukset.

Metrotoimikunta toteaa, että Khs päätti 28. 6. 1971 kehottaa kaupungin ao. viranomaisia pitämään Helsingin kulkulaitosjärjestelmän jatkosuunnittelussa ja rakentamisessa ohjeellisenä joukkoliikennejärjestelmän runkona Khn mietinnön n:o 4 vuodelta 1971 liitteen 1e mukaista »Raideliikenteen perusverkkoa 1971». Kluuvin metroasema on suunniteltu täyttämään ne vaatimukset, mitkä raideliikenteen perusverkko ja metroaseman sijainti yhtenä kolmesta keskusta-asemasta sille asettavat. Suunnittelussa on siis otettu huomioon metroverkon rakentaminen kaksilinjaisena keskustaratkaisuna.

Kampin, Kaivokadun ja Kluuvin metroasemat muodostavat metron ensimmäisen rakennusvaiheen keskustaa palvelevan kokonaisuuden jo ensimmäisessä rakennusvaiheessa. Kaivokadun ja Kluuvin asemien perusratkaisut ovat voimakkaasti toisistaan riippuvaisia, koska ne yhdessä muodostavat keskeistä City-aluetta palvelevan järjestelmän.

Metrolinjan Kamppi – Puotinharju sijoittuessa lähinnä tärkeiden VR-yhteyksien vuoksi kaupungin ydinkeskustan pohjoisivulle on Kluuvin suunnitelmissa Kaivokadun aseman tapaan kiinnitetty erityistä huomiota joustaviin ja tehokkaisiin yhteyksiin etelään. Toisena tärkeänä tavoitteena on tarjota Kruununhaan kaupunginosalle hyvät metroyhteydet.

II

Aseman mitoituserusteet ovat liikenne-ennusteiden mukaan seuraavat:

	v. 1980 (yksi keskusta- linja)	v. 2000 (kaksi linjaa keskustassa)
pohjoinen lippuhalli	8 250 matk/vrk	16 820 matk/vrk
eteläinen lippuhalli	12 550 »	17 790 »
	20 800 matk/vrk	34 610 matk/vrk

Kluuvin aseman laituritaso sijoittuu Kaisaniemenkadun alle Vilhonkadun ja Varsapuiston välille. Laituritason korkeusasema on -21 eli n. 27 m katu-tason alla. Asema on kaksilippuhallinen. Aseman eteläinen lippuhalli sijoittuu Kaisaniemenkadun alle Vuorikadun risteysalueella. Sen tiloista on mahdollisuus saada suora yhteys kohdalla olevien kiinteistöjen pohjakerroksiin. Metrotoimisto tulee jatkamaan neuvotteluja po. kiinteistöliittymistä samoin kuin tarvittavien rakennustyön tukialueiden saamisesta kaupungin käyttöön. Liikuntaesteisten käyttöön tarvittavien hissiyhteyksien osalta onkin eteläisen lippuhallin hissit käy-tyjen neuvottelujen perusteella voitu saada aseman käyttöön rasitesopimuksella kiinteistön Kaisaniemenkatu 5 kanssa. — Vastaavat neuvottelut Hakaniemen metroaseman eteläisen lippuhallin hissijärjestelyjen parantamiseksi kiinteistöön sijoittuvan lisähissin avulla ovat sen sijaan osoittaneet, ettei po. kiinteistö siellä korkeiden (n. 1 mmk) kustannusten johdosta ole kiinnostunut hissin rakenta-misesta. — Lippuhallin sisäänkäynnit sijoittuvat katualueelle lukuun ottamatta lippuhallin hissiyhteyttä, joka sijoittuu kiinteistöön Kaisaniemenkatu 5 ja vaatii po. tontilla asemakaavan muutoksen. Suunnitelma edellyttää ajoneuvo-liikenteen katkaisemista Vuorikadulta Kaisaniemenkadulle, mikä toimenpide niin ikään vaatii asemakaavan muutoksen.

Aseman pohjoinen lippuhalli sijoittuu Kaisaniemenkadun alle Liisankadun ja Unioninkadun risteysalueella. Lippuhallin sisäänkäynnit ovat katu- ja puisto-alueella.

Aseman laituritason muodostaa kaksiholvinen laiturihalli. Aseman kaksi-lippuhallisuus perustuu Kluuvin metroaseman vaikutusalueen laajuuteen sekä palvelun suuntaamiseen etelään ja koilliseen (Kruununhakaan). Kaksiholvisuus perustuu ratageometriaan ja kallioteknillisiin näkökohtiin.

Laituritason molemmissa päissä on kolmen liukuportaan ryhmä ja vinohissi matkustajien siirtymiseksi lippuhalleihin. Pohjoisen lippuhallin kolmannen liukuportaan tila on suunniteltu varaukseksi, joka toimii ensi vaiheessa vara-poistumistienä.

Eteläisen lippuhallin sisäänkäynnit sijoittuvat Vuorikadun päähän Kaisa-

niemenkadun eteläpuolelle ja Kaisaniemenkadun itäpuolelle. Vuorikadun sisäänkäynti on varustettu kahdella liukuportaalla lippuhallitasolta Kaisaniemenkadun tasolle ja yhdellä liukuportaalla Kaisaniemenkadun tasolta Vuorikadun tasolle. Lisäksi on eri tasojen välillä myös kiinteät portaat. Lippuhallin ulkopuolisena porrasjärjestelynä on toinen nykyisistä Kaisaniemenkadulta Vuorikadulle johtavista portaista säilytetty. Kaisaniemenkadun itäpuoleiseen sisäänkäyntiin on suunniteltu vain kiinteät portaat. Lippuhalli toimii Kaisaniemenkadun alittavana jalankulkutunnelina. Lippuhallin suunnittelussa on varauduttu mahdollisuuteen rakentaa ns. »Vuorikäytävä», joka Kaisaniemenkadun tasossa ulottuu Hallituskadun tuntumaan.

Pohjoisen lippuhallin sisäänkäynnit sijoittuvat katualueelle Unioninkadun itäisivulle ja Kaisaniemenpuistoon. Lippuhalli toimii Kaisaniemenkadun alittavana jalankulkutunnelina. Itäinen sisäänkäynti on varustettu kahdella liukuportaalla ja hissillä. Läntinen sisääntulokäytävä Kaisaniemenpuistosta on puiston korkeusaseman vuoksi suunniteltu luiskana.

Aseman lippuhalleihin on sijoitettu metroaseman luonteeseen soveltuvia kioskityyppejä myymälätiloja sekä yleisöpalvelutiloja yhteensä n. 150 m². Laituritasolle on varattu yhden lehti- ja makeiskioskin sijoitusmahdollisuus.

Lippuhallien suunnittelun lähtökohtana on ollut ns. vapaan eli avoimen tarkastusjärjestelmän soveltaminen. Myös ns. suljettu automaattiveräjillä varustettu tarkastusjärjestelmä voidaan haluttaessa toteuttaa.

Laiturihallit louhitaan kallioon tunnelitilaksi. Näin ollen maanpinnasta tapahtuva rakentaminen rajoittuu lippuhallien alueelle. Laituritalan louhintamassat ajetaan Hakaniemen työtunnelin kautta.

Laiturihallien tilavuus on 28 000 m³ ja
koko aseman tilavuus 47 000 m³.

Metron keskusta-asemien yleisötilojen sekä ratatunneleiden ilmanvaihto muodostaa kokonaisjärjestelmän. Ilman vaihtuminen perustuu metrojunien tunneleissa aiheuttamaan ns. mäntävaikutukseen. Ilmanvaihtoa voidaan tarvittaessa tehostaa ratatunneleiden ilmanvaihtokuiluihin asennettavien puhaltimien avulla. Aseman yleisötiloja ei varusteta erillisellä lämmitysjärjestelmällä, koska lämpöä muodostuu riittävästi junien moottoreista ja jarrutusenergiasta, valaistuksesta ym. Sen sijaan sosiaali-, palvelu- yms. tilat varustetaan erillisillä ilmanvaihto- ja lämmityslaitteilla.

Kh:n 3. 11. 1969 (§ 3084) tekemän päätöksen mukaisesti asema on suunniteltu yleiseksi väestönsuojaksi. Varsinaisen suojatilan muodostavat laiturihallit. Puhdistustilat on sijoitettu lippuhallitasolle ja sulkuhuoneeseen. Suojan sisääntuloteinä toimivat liukuportaot. Suoja on mitoitettu 3 000 henkilölle.

IV

Kluuvin metroaseman suunnittelun yhteydessä laaditut liikennejärjestelysuunnitelmat on tehty yhteistyössä kaupunkisuunnitteluviraston edustajien kanssa. Liikennejärjestelysuunnitelmat on nivellytetty Kaivokadun metroaseman suunnittelun yhteydessä laadittuihin po. aseman vastaaviin suunnitelmiin. Kaupunkisuunnitteluvirasto tulee edelleen kehittämään po. suunnitelmia.

Aseman lippuhallien rakentaminen edellyttää huomattavia johto- ja kaapelisiirtotöitä. Pääosa johtosiirroista on tarkoituksenmukaista suorittaa jo ennen lippuhallien rakennustöiden aloittamista.

Eteläisen lippuhallin rakentaminen suoritetaan kahdessa ja pohjoisen lippuhallin rakentaminen kolmessa päävaiheessa. Eteläisessä lippuhallissa rakennetaan ensimmäisessä vaiheessa lippuhallin itäinen sivu, jolloin ajoneuvo- ja raitiovaunuliikenne on sijoitettu kadun länsisivulle. Toisessa vaiheessa siirretään liikenne itäsivulle ja rakentaminen siirtyy länsisivulle. Pohjoisen lippuhallin ensi vaiheessa sijoitetaan liikenne Kaisaniemenkadun keskialueelle, jolloin rakennustyöt tapahtuvat lippuhallin itä- ja länsiosassa. Toisessa ja kolmannessa vaiheessa siirtyy liikenne rakennettujen lippuhalliosien päälle ja rakentaminen tapahtuu keskialueella.

Eteläisen lippuhallin kohdalla joudutaan ajoneuvoliikenteen kaistoja vähentämään Kaisaniemenkadulla Vilhonkadun eteläpuolella nykyisestä kolmesta kaistasta kahteen kaistaan. Pohjoisen lippuhallin kohdalla kielletään ajoneuvoliikenteen kääntyminen pohjoisesta Liisankadulle ensimmäisen rakennusvaiheen aikana. Toisen ja kolmannen vaiheen aikana kiertää ajoneuvoliikenne pohjoiseen Puutarhankadun ja Unioninkadun kautta, jolloin myös kaistaluku po. osuudella rajoittuu kolmesta kahteen.

Karkea ennakoarvio aseman rakentamiskustannukseksi on 24,9, mmk, joka jakautuu seuraavasti (hintataso helmikuu 1972):

– hyväksyttäväksi esitettävän luonnossuunnitelman mukainen metroasema	22,2 mmk
– väestönsuojakäytön aiheuttamat lisäkustannukset	2,7 mmk

Väestönsuojakustannukset ovat yhden suojapaikan osalta 900 mk eli n. 75 % keskimääräisistä kalliosuojapaikan kustannuksista. Rakennuskustannus 24,9 mmk helmikuun 1972 hintatasossa vastaa n. 35,9 mmk:n kustannusta helmikuun 1974 hintatasossa.

Em. kustannuksiin eivät sisälly Helsingin puhelinyhdistyksen johtosiirtokustannukset eivätkä katurakennuskustannukset muulta kuin lippuhallien alueelta. Kustannus ei niin ikään sisällä tunnelisuunnitelmaan Siltavuori – Mikonkatu kuuluvien, erityisesti laitteita, sähköisiä liikenneopasteita, radan päällysrakennetta ja virtakiskolaitteita koskevien töiden kustannuksia.

Aseman luonnossuunnitelmat on laatinut suunnitteluryhmä, jonka koordinaattorina toimii dipl.ins. Kimmo Kaitila ja jonka jäsenenä ovat Arkkitehtitoimisto Toivo Korhonen, Insinööritoimisto Kimmo Kaitila, Rakennusteknillinen insinööritoimisto Heimo Kakko & Co. Ky, Pohjatutkimus Oy, Hagconsult ab, Ekono Oy, Insinööritoimisto Risto Mäenpää, Insinööritoimisto Pentti Polvinen Ky ja Liikennetekniikka Oy. Väestönsuoja-asiantuntijana on suunnitteluun lisäksi osallistunut Insinööritoimisto Saanio & Laine ja akustisena asiantuntijana Arkkitehtitoimisto Alpo Halme. Suunnittelussa on ollut ulkopuolisena asiantuntijaelimenä yhteistyöryhmä, johon kuuluvat mm. kaupunkisuunnitteluviraston, kiinteistöviraston, rakennusviraston ja liikennelaitoksen sekä rautatiehallituksen edustajat.

Kluuvin metroaseman suunnittelussa on, toimikunnan asemasuunnittelussa noudattaman yleisperiaatteen mukaisesti, pyritty tukeutumaan pääasiallisesti kaupungin omistuksessa oleviin alueisiin. Niinpä aseman laituritaso sijoittuu valtaosin Kaisaniemenkadun alle, pohjoinen lippuhalli Kaisaniemenkadun, Liisankadun ja Unioninkadun risteysalueelle sekä eteläinen lippuhalli Kaisaniemenkadun ja Vuorikadun risteysalueelle.

Aseman toimivuutta ja yhteyksiä suunniteltaessa on kuitenkin käytetty eteläisen lippuhallin hissiyhteyden osalta yksityisen omistuksessa olevan kiinteistön Kaisaniemenkatu 5 tarjoamaa mahdollisuutta järjestää lippuhallin hissiyhteys katutasossa tavaratalorakennuksessa valmiina olevilla kolmella hissillä. Hissikuilut ulottuvat kiinteistön pohjakerroksessa tasolle +1,5, joka on lähes sama kuin metroaseman eteläisen lippuhallin lattiataso. Lähempi tarkastelu on osoittanut, että kulkuyhteyden aikaansaaminen lippuhallitiloista tavaratalon hisseille on teknillisesti mahdollista ja täten on aikaansaataavissa jo olemassaolevia, valmiita rakenteita hyväksi käyttäen kulkuyhteys lippuhallin tasosta Kaisaniemenkadun tasoon. Suoritetussa kustannusvertailussa on todettu, että kulkuyhteyden järjestäminen lippuhallitiloista po. kiinteistön hisseille tulisi maksamaan kaupungille helmikuun 1974 hintatasossa n. 101 000 mk. Tästä hintaarviosta varsinaisten rakentamiskustannusten osuus on 20 000 mk loppuosan summasta koostuessa em. kulkuyhteyden aikaansaamisessa menetettävästä myyntipinta-alan (29 m²) tuotosta. — Mikäli tarvittava hissiyhteys laitteistoinen rakennetaan puhtaasti kaupungin omin toimenpitein, tulee järjestely maksamaan jo pelkästään yhden hissien osalta (helmikuun 1974 hintatasossa) n. 325 000 mk.

Säästääkseen edellä mainitun investoinnin, joka tarvittaisiin rakennusluvan edellytyksenä olevan hissiyhteyden aikaansaamiseen asemalle, mikäli kiinteistössä Kaisaniemenkatu 5 sijaitsevia hissejä ei liitettäisi palvelemaan myös metroaseman tarpeita, metrotoimikunta käynnisti kaupunkisuunnitteluviraston ja kiinteistöviraston edustajien kanssa neuvoteltuaan Khn 20. 12. 1971 ja 28. 2.

VI

1972 tekemien päätöksien perusteella, neuvottelut kiinteistön Kaisaniemenkatu 5 omistajan kanssa mahdollisuudesta saada tavaratalon yhteydessä olevista kolmesta hissistä metron tarvitsemat kaksi hissiä myös metromatkustajien käyttöön.

Käytyjen neuvottelujen tuloksena on po. kiinteistön omistaja antanut sitoumuksensa niistä edellytyksistä, joilla tarvittavat järjestelyt hissiyhteyden aikaansaamiseksi kiinteistön alueella voidaan toteuttaa. Sitoumukseen liittyvänä on myös neuvoteltu valmiiksi rasitesopimus, jonka perusteella kaupunki voi ryhtyä toimenpiteisiin sopimuksessa edellytettyjen rasitteiden merkitsemiseksi tonttihakistoon, mikäli Kluuvin metroaseman rakentaminen ns. eteläisen lippuhallin osalta suoritetaan nyt käsiteltävänä olevan luonnossuunnitelman mukaisena.

Toimikunta pitää osaltaan neuvottelun tulosta kaupungin edun mukaisena ja suosittaa po. sitoumuksen hyväksymistä aseman luonnospiirustusten käsittelyn yhteydessä.

Toimikunta esittää, että Kvsto päättäisi

hyväksyä metrotoimiston piirustuksessa n:o KLU/A-001 esitetyn Kluuvin metroaseman luonnossuunnitelman ja oikeuttaa Khn tekemään hyväksyttyyn luonnossuunnitelmaan tarpeellisia tarkistuksia mahdollisten kiinteistöliittymien osalta sekä

hyväksyä mietinnön liitteenä olevan, kiinteistön Kaisaniemenkatu 5 omistajan antaman sitoumuksen ja oikeuttaa metrotoimikunnan allekirjoittamaan kaupungin puolesta po. sitoumuksessa osapuolille annetut velvoitteet sisältävät sopimukset.

Lisäksi toimikunta esittää, että Kvsto päättäisi aseman rakentamisesta A-luokan vaatimukset täyttäväksi yleiseksi väestönsuojaksi.

Kaupunkisuunnittelulautakunta toteaa, että Kluuvin metroaseman luonnossuunnitelman mukainen asemahalli vastaa ratkaisulle asetettuja liikenteellisiä tavoitteita keskustan joukkoliikennejärjestelmän osana. Po. metroaseman liikenteellinen merkitys sekä peruslinjan suunnassa että keskustan etelä-kaakkoissuuntaisten jalankulkuyhteyksien suhteen korostuu Kaivokadun yksilippuhallisen Asema-aukiolle sijoittuvan metroasemaratkaisun seurauksena. Tämän johdosta Kluuvin metroasemalle, etenkin sen eteläiseen lippuhalliin suuntautuvalla jalankulkuliikenteelle tulee järjestää hyvät etelä-kaakkoissuuntaiset yhteydet, joiden järjestämismahdollisuuksia onkin kaavailtu po. luonnossuunnitelmaan liittyvissä metroaseman ympäristön tontti- ja katualueiden järjestelysuunnitelmissa. Näiden jalankulkuyhteyksien merkitys korostuu myös alueellisesti laajempaan itäisen Kluuvin kaupunginosan ja Kaartinkaupungin pohjoisosan työpaikka-alueilla, kun otetaan huomioon näitä alueita palvelemaan kaavaillun

»raideliikenteen perusverkon 1971» mukaisen ns. metron toisen keskustalinjan toteuttamisen siirtyminen kauaksi tulevaisuuteen.

Kluuvin metroaseman mitoituksessa käytetyt ennusteet jalankulkuliikenteen määrästä eivät täysin vastaa kantakaupungin osayleiskaavan perusteella laadittuja liikenne-ennusteita. Ristiriita ilmenee mm. raportissa esitetyn vuosien 1980 ja 2000 välisen mitoitukseliikennemäärän kasvun osalta, mikä ei vaikuta perustellulta, kun otetaan huomioon kantakaupungin osayleiskaavan tavoitteiden mukainen keskustan työpaikkamäärän kasvun pysäyttäminen.

Metroaseman eteläisen lippuhallin varsinaiset kaksi sisäänkäyntiä on luonnossuunnitelmassa sijoitettu Vuorikadun portaiden viereen ja jalkakäytävälle Vuorikatu 16:n kohdalle. Hissiyhteys Kaisaniemenkadun tasosta lippuhallin tasolle on luonnossuunnitelmassa järjestetty erottamalla kiinteistön Kaisaniemenkatu 5 hissit lasiseinällä muusta myymälätilasta. Eteläisessä lippuhallissa on mahdollisuus käyttää myös läheisen kiinteistön hissejä sekä henkilö- (lähinnä liikuntaesteiset) että tavarankuljetukseen.

Eteläisen lippuhallin pääsisäänkäynti liittyy luonnosten mukaan luontevasti Vuorikadun portaisiin, joista toinen on säilytetty sellaisenaan.

Pohjoisen lippuhallin kaksi sisäänkäyntiä on luonnossuunnitelmassa sijoitettu Unioninkadun jalkakäytävälle vanhan ihotautisairaalan eteen ja Kaisaniemenpuistoon.

Jalkakäytävälle ja puistoon sijoitetut sisäänkäynnit tulevat olemaan varsin näkyviä lisärakennelmia katukuvassa, ja niiden suunnitteluun ja sopeuttamiseen ympäristöönsä tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Metroaseman luonnossuunnitelmaan liittyvissä pintaliikenteen järjestelysuunnitelmissa on otettu huomioon nykytilanne ja alueen tulevat pintaliikenteen järjestelyt. Esitetyt järjestelyt edellyttävät nykytilanteeseen nähden seuraavat muutokset:

– Vuorikatu muutetaan pohjoispäästään ajoneuvoliikenteeltä suljetuksi kaksisuuntaiseksi tonttikaduksi, jolloin nykyinen läpiajomahdollisuus Hallituskadulta pohjoiseen Kaisaniemenkadulle poistuu. Lautakunnan käsityksen mukaan Vuorikadun katkaisu on mahdollinen, koska po. kadun varrella olevien tonttien huoltoajo voidaan suorittaa nykyisen katutilan puitteissa Hallituskadun suunnasta liikennöiden. Po. liikennejärjestelyt, joiden sellaisinaan ja pelkästään ei voitane katsoa vaativan asemakaavan muutosta, voidaan ottaa huomioon metroaseman toteuttamisen vaatimassa asemakaavassa.

– Metroaseman eteläisen lippuhallin läntinen sisäänkäynti Kaisaniemenkadulla sijoittuu osittain ajoradalle. Po. sisäänkäynti voidaan saada kokonaan jalkakäytävälle levennämällä jalkakäytävää korttelin n:o 38a tonttien n:o 10 ja 11 kohdalla, kuten po. liikennesuunnitelmissa on esitetty.

– Metroaseman pohjoisen lippuhallin itäinen sisäänkäynti sijoittuu osittain

VIII

Unioninkadun nykyiselle ajoradalle. Liikennejärjestelyjä voidaan po. kohdassa muuttaa siten, että sisäänkäynti sijoittuu kokonaisuudessaan jalkakäytävälle.

– Luonnossuunnitelman mukaisesti pohjoisen lippuhallin Unioninkadun jalkakäytävälle rakennettavan sisäänkäyntipaviljongin ovet ovat juuri suojatien kohdalla. Jalkakäytävä on myös ajoradan ja paviljongin välissä kovin kapea. Sisäänkäyntipaviljongin ja sen ovien sijoituspaikka olisi jatkosuunnittelussa vielä tutkittava niin, ettei sijainti vaikeuta pintaliikenteen järjestelyjä.

Esitettyjen liikennejärjestelyjen osalta lautakunta toteaa lisäksi, että Kluuvin metroaseman luonnossuunnitelman liitteenä esitetty »Liikenneverkkoluonnos» vastaa pääpiirteittäin kaupunkisuunnittelulautakunnan 20. 6. 1974 käsittelemän kantakaupungin osayleiskaavaehdotuksen liikenneverkkoa seuraavin muutoksien:

– Liisankadun länsipää on kantakaupungin osayleiskaavaehdotuksessa esitetty jalankulku- ja joukkoliikenteen kaduksi.

– Puutarhakatu välillä Kaisaniemenkatu – Unioninkatu on kantakaupungin osayleiskaavaehdotuksessa esitetty jalankulkukaduksi sekä

– Kaisaniemenkadun – Kaivokadun ajoneuvoliikenteen väylän luokka Fabianinkadusta lounaaseen on alennettu kokoojakaduksi ja pääkatuyhteys on korvattu ns. Keskustan kehäväylän itäosalla.

Kluuvin metroaseman rakentamiseen liittyvien työnaikaisten liikennejärjestelyjen osalta ei ole huomautettavaa. Järjestelyn yksityiskohtainen suunnittelu, toteuttaminen ja toteuttamisajankohdan määrittely tulee suorittaa yhteistyössä poliisilaitoksen, rakennusviraston, liikennelaitoksen ja kaupunkisuunnitteluviraston liikennesuunnitteluosaston kanssa.

Kulkulaitosjärjestelmän kehittämissuunnitelmassa 1978 – 1985 todetaan metron osalta ensisijaisena tavoitteena olevan metrolinjan Puotinharju – Kamppi nopea valmistuminen ja käyttöönotto. Kluuvin metroaseman luonnossuunnitelman mukaisen metroaseman arvioidut rakennuskustannukset ovat helmikuun 1974 kustannustason mukaan n. 36 mmk, josta pohjoisen lippuhallin osuus on n. 10 mmk.

Tehtyjen investointien saamiseksi mahdollisimman nopeasti käyttöön olisi metrolinja Kamppi – Puotinharju rakennettava mahdollisimman nopeasti valmiiksi. Koska metrolinjan Kamppi – Puotinharju käyttöönotto alkuperäisen aikataulun mukaan on nyt jo toteutuvan kaupunkisuunnittelun kannalta ensiarvoisen tärkeä, tulisi liikenteen aloittamista radalla pyrkiä nopeuttamaan ja keskittämään kaikki käytettävissä olevat määrärahat tähän tinkimällä tilapäisesti esimerkiksi asemien standardista ja toteuttamalla ne vaihteittain sekä vielä tutkia mahdollisuuksia toteuttaa asemat Kamppi ja Hakaniemi aluksi yksilippuhallisina sekä mahdollisesti jopa aloittaa liikenne ilman, että kaikki asemat ovat heti alusta käytössä.

Kluuvin metroaseman pohjoisen lippuhallin liikenteellinen merkitys koko

keskustan työpaikka-alueita ajatellen on vähäinen palveleehan se lähinnä Kruununhaan pohjoisosaa. Tämän johdosta olisi tutkittava mahdollisuutta toteuttaa Kluuvin metroasema vaiheittain siten, että ensimmäisessä vaiheessa rakennettaisiin ainoastaan eteläinen lippuhalli, jonka liikenteellinen merkitys metron peruslinjan osana on huomattava, ja pohjoisen lippuhallin rakentaminen siirrettäisiin myöhäisempään ajankohtaan.

Kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosastossa laaditaan lippuhallien vaatimien alueiden asemakaavan muutosehdotukset samoin kuin asemien vaihtusalueella olevien lähikortteleiden korttelisuunnitelmat. Kaupungin omistaman alueen (katu- ja puistoalueet) ja maanalaisten alueiden lisäksi asemakaavan muutos koskee korttelin n:o 37 tontteja n:o 17, 9 ja 14. Tunnelikaava metron maanalaista tunnelitilaa varten välillä Siltavuorenranta – Lapinlahdenkatu on vahvistettu 25. 10. 1973.

Lautakunta toteaa lisäksi tässä yhteydessä, että ns. rantametron lisäksi ei ole perusteita muiden metroratkaisujen toteuttamiselle. Erityisesti ns. U-metron toteuttamista ei voida pitää tarpeellisena. Ajatus kaksilinjaisesta metrosta kantakaupungissa on syntynyt tilanteessa, jolloin seudun kokonaiskasvun on arvioitu olevan huomattavan nopeaa ja suunnittelun lähtökohdat ovat olleet olennaisesti nykyisestä poikkeavat. Myöskään tehdyt kustannus- ja palvelutasoselvitykset eivät tue U-metron toteuttamisajatusta. Joukkoliikenteen toimintaedellytykset kantakaupungissa ovat turvattavissa parhaiten toteuttamalla kantakaupungin osayleiskaavan tilanvaraussuunnitelma sen perustelujen mukaisesti. Suunnittelu varautumiseksi U-metroon tulisi lopettaa kaikilla suunnittelutasoilla.

Liikennelaitoksen lautakunta mainitsee, että kummassakin lippuhallissa on pienet yleisölle tarkoitetut WC-tilat. Metron asemahenkilökuntaa varten on sosiaali-tilat laituritasolla holvien välisellä alueella. Koska tämän henkilöstön määrä tulee olemaan pieni, riittävät piirustuksissa esitetyt tilat tähän tarkoitukseen. Matkustajien kulkureitit ovat aseman molemmissa päissä hyvät ja selkeät. Pohjoiseen lippuhalliin päästään suoraan Kaisaniemenpuistosta luiskaa pitkin ja lippuhalli muodostaa samalla jalankulkutunnelin Kaisaniemenkadun ja Unioninkadun alitse. Liikennelaitoksen edustajat ovat olleet mukana Kluuvin metroaseman ympäristön liikennejärjestelyjen ja työaikaisten liikennejärjestelyjen suunnittelussa. Kluuvin metroaseman suunnittelu on kestänyt melko kauan, sillä se alkoi jo 11. 1. 1972.

Lautakunnan mielestä aseman ympäristön liikennejärjestely on hyvä, sillä se perustuu nykyiseen järjestelyyn, joka on todettu hyvin toimivaksi. Vuorikadun puoleisen sisäänkäynnin lisäksi tulisi vielä tutkia jalankulkutunnelimahdollisuutta eteläisen lippuhallin tasolta suoraan Hallituskadun ja Kluuvikadun risteykseen. Työnaikaiset liikennejärjestelyt tuottavat katuliikenteelle suurta haittaa. Työ-

maat sekä pohjoisen että eteläisen lippuhallin kohdalla joudutaan ohittamaan kaksikaistaisin ajoväylin, joista toisella on autoliikenteen lisäksi raitioliikennettä. Liikennelaitoksen edustajat ovat hyväksyneet esitetyt työnaikaiset liikennejärjestelyt, koska ne on todettu parhaiksi mahdollisiksi. Kuitenkin olisi tarkempia työnaikaisten liikennejärjestelyjen piirustuksia laadittaessa saatava ajokaistat niin leveiksi, että suuretkin ajoneuvot (linja-autot ja rekka-autot) pääsevät hyvin kulkemaan rinnakkain, ajokaistat tulisi päällystää raskasta liikennettä varten eikä niissä saa olla kuoppia eikä töyssyjä ja kaistat tulisi merkitä erityisen selvästi. Myös tulisi kiinnittää huomiota jalankulkijain selvään ja suojattuun pääsemiseen työmaiden ohitse.

Metron rakennusaikana tulee linja-auto- ja raitiovaunuliikenne Kaisaniemenkadulla olemaan suunnilleen nykyisen suuruinen. Kun liikennetila Kaisaniemenkadulla supistuu olennaisesti, olisi joukkoliikenteen sujumisen turvaamiseksi välttämätöntä rajoittaa yksilöllistä liikennettä ruuhka-aikoina sekä arkipäivinä koko päivän.

Lautakunta ilmoittaa puoltavansa Kluuvin metroaseman luonnossuunnitelmaa matkustajien kulkutilojen ja metrohenkilöstön sosiaalityötilojen osalta sekä ehdotuksia työnaikaisista liikennejärjestelyistä em. huomautuksin.

Yleisten töiden lautakunta katsoo, että metroasema lippuhalleineen ja sisäänkäynneineen on esitetystä muodosta verrattain pitkä, suurin pituus on n. 370 m. Matka Kluuvin metroaseman lähimmältä sisäänkäynniltä Asematunnelin sisäänkäynnille on n. 300 m ja Hakaniemen metroaseman sisäänkäynnille n. 500 m. Aseman jalankulkuväylien kokonaispinta-alan suhde kävijämäärään on suurempi kuin Kampin, Kaivokadun ja Sörnäisten metroasemilla. Kluuvin aseman suuri kokonaispituus on omiaan nostamaan rakennuskustannuksia. Tämän vuoksi olisi tutkittava mahdollisuuksia pienentää metroaseman välittömästi kadun alle rakennettavien hallien laajuutta.

Kluuvin metroaseman pituutta voitaneen supistaa siirtämällä lippuhallit lähemmäksi aseman keskialuetta. Pohjoinen lippuhalli voitaneen siirtää 15–20 m kaakkoon päin, jolloin yhteys lippuhallista asemalaiturille tulisi poikkeamaan jonkin verran aseman keskiviivan suunnasta. Tällainen muutos säästäisi kustannuksia paikalla olevan ruuhjevyöhykkeen väistämisen sekä lippuhallin lyhentymisen avulla. Sisäänkäynnin suunta muuttuisi 180° eli Liisankadun suuntaan avautuvaksi, mikä jalankulun kannalta olisi edullista.

Eteläisen lippuhallin sisäänkäynnin siirtäminen Vuorikadun alueelta korttelin n:o 37 tonttien n:o 9 tai 14 kohdalle lienee ratkaistavissa. Tämä supistaisi lippuhallin tilaa puolella nyt esitetystä. Lippuhallin laajentaminen katetuilla jalankulkureiteillä ei ole tällä kohtaa asemalle pääsyn kannalta tarpeellista eikä taloudellista. Metroaseman lippuhalleihin ja sisäänkäyntitiloihin on esitetty runsaasti palvelutiloja, jotka metrotöimikunnan kirjelmän mukaan lienevät kioski-

tyyppisiä myymälätiloja sekä yleisönpalvelutiloja. Näiden määrä lienee syntynyt hallien suunnittelun sivutuotteena, joten niiden supistaminen vain parantaisi aseman metrolikenteen saavuttavuutta ja orientoitavuutta sekä vähentäisi jalankulun ruuhkautumista.

Luonnospiirustusten yksityiskohdista lautakunta mainitsee edelleen seuraavaa:

Suunnitelman mukaan rakennetaan yksi sisäänkäynti avoportaina ilman katosta. Hoidon, lämpötalouden ja turvallisuuden kannalta olisi kattaminen tarpeellista.

Liikuntaesteisillä on pääsymahdollisuus pohjoiseen lippuhalliin loivaa luiskaa pitkin Kaisaniemenpuiston puolelta sekä yhdellä hissillä Liisankadun kulkemasta. Hissihäiriön mahdollisesti aiheuttama kiertomatka olisi pahimmillaan n. 150 m, mitä voitaneen pitää kustannukset huomioon ottaen hyväksyttävänä. Eteläiseen lippuhalliin on liikuntaesteisillä pääsymahdollisuus kahdella kiinteistössä olevalla hissillä Kaisaniemenkadun itäpuolelta. Olisi varmistettava, että hissit tulevat olemaan käytettävissä koko metrolikenteen aikana eikä hissien käyttöaikaa rajoiteta esimerkiksi liikkeiden aukioloaikaan. Kaisaniemenkadun länsipuolelta ei ole hissi- eikä liukuporrasyhteyksiä lippuhalliin.

Kulkuyhteydet Vuorikadulta Kaisaniemenkadulle ovat suunnitelmassa supistuneet huomattavasti nykyisistä. Niiden parantaminen nykyisiä yhteyksiä vastaaviksi ja samalla liikuntaesteisten huomioon ottaminen olisi asetettava jatkosuunnittelun perusteiksi.

Yhteydet lippuhalleista laituritasolle on järjestetty aseman eteläpäässä kolmella ja pohjoispäässä kahdella liukuportaalla sekä kummassakin päässä lisäksi yhdellä vinohissillä. Aseman liikenne-ennusteiden mukaan arvioiden voitaneen eteläisen lippuhallin ja laituritason välinen kolmas liukuporras jättää ainoastaan varaukseksi.

Katurakennuksen näkökulmasta voidaan todeta, että Kluuvin metroaseman lippuhallien sijoituksessa Kaisaniemenkadun ajoradan alle aiheutuu tästä huomattavia liikenteen työnaikaisia ja johtojen pysyviä uudelleenjärjestelyjä. Suunnitteluissa tulisikin sen vuoksi kiinnittää erityistä huomiota katu- ja viemärijärjestelyjen sekä kiinteistöjen teknillisen huollon toimintavarmuuteen rakentamisen kaikissa vaiheissa.

Esitettyihin liikennejärjestelyihin ja yleisten viemäreiden siirtoihin ei ole periaatteellista huomauttamista. Lopullisista ja myös väliaikaisista järjestelyistä tulee laatia normaaleihin katu- ja viemärisuunnitelmiin verrattavat työpiirustukset, jotka on hyväksyttävä rakennusviraston katurakennusosastolla. Suunnitelmiin tulee sisältyä tasauspiirustukset sekä tulvansuojelusuunnitelmat rankkasateen varalle. Sadevesikaivojen sijainti on tarkistettava tasauspiirustusten perusteella. LVI-suunnittelussa on erityisesti otettava huomioon vie-

XII

märöinnin toimintavarmuus. Metroaseman pumppujen toimintahäiriöiden varalle tulisi esimerkiksi rakentaa tasausaltaat. Liittynät yleiseen viemäriin tulisi suorittaa siten, että viemärin mahdollisesti patoutuessa vesi ei pääse asematiloihin. Myös pintavesien pääsy porras- ja muiden aukkojen kautta maanalaisiin tiloihin on estettävä.

Johtosiirroista on laadittava yksityiskohtaiset suunnitelmat työselityksineen ja ne on hyväksyttävä asianomaisilla laitoksilla ja virastoilla, joiden antamia ohjeita ja määräyksiä on myös työn suorituksessa noudatettava. Ennen siirtotöihin ryhtymistä on varsinkin kiinteistöjen liittynät yleisiin johtoihin ja laitteisiin selvitettävä niin tarkasti, että liittymien toiminta voidaan taata työn aikana. Jäte- ja sadevesien liitoskohdista kaupungin yleiseen viemäriin on sovittava rakennusviraston katurakennusosaston kanssa. Ennen kuin lippuhallirakenteiden sijainti ja mitat yksityiskohtaisesti lyödään lukkoon, tulee johdoille varatun tilan riittävyys varsinkin eteläisen lippuhallin ja tonttien välissä varmistaa. Myös nykyisten johtojen sijaintia, erityisesti viemäreiden korkeusasemaa koskevat tiedot tulee tarkistaa tarvittaessa paikan päällä suoritettavin mittauksin.

Pohjoisesta lippuhallista Kaisaniemen puistoon johtavan luiskan ja pääviemäreiden risteilykohdassa tulisi luiskan rakenteet suunnitella siten, että tarvittaessa viemäreitä voidaan helposti huoltaa päältäpäin tai viemäreille tulisi rakentaa huoltotunneli.

Kiinteistön Kaisaniemenkatu 5 kohdalla on 0–2 m tontin rajasta katualueelle päin ulottuva sulkulaatta, mikä eteläistä lippuhallia rakennettaessa tulisi ottaa huomioon.

Luonnospiirustuksiin liittyvässä johtosiirtoselostuksessa oleva esitys pohjoisen lippuhallin kohdalla Kaisaniemenpuiston reunassa sijaitsevien pääviemäreiden siirrosta n. 50 m:n matkalla paineentasauskuilun johdosta on vanhentunut, sillä piirustuksissakin kuilu sijaitsee jo kauempana puistossa viemäreiden jäädessä nykyiselle paikalleen.

Puhtaanapidon osalta on tähdennettävä, että jätteenkeräilyä varten lippuhalleihin varataan tarvittavat ovelliset tilat 600 l:n jäteastioita varten, jonne mm. laituritasolta jäte esim. jätessäkeissä tuodaan. Pohjoisen lippuhallin osalta jäteastiat on saatavissa hissillä ajotasoon, mutta eteläisen lippuhallin osalta jätteenkuljetus hissien sijainnin ja niiden suuruuden vuoksi on nyt esitetyllä tavalla lähes mahdoton. Hissien suuruus ja ovet on mitoitettava 600 l:n jäteastiaa silmällä pitäen.

Yleisökäymälöiden osalta on todettava, että jatkosuunnitelmissa olisi kiinnitettävä huomiota niiden puhtaanapidossa tarvittaviin siivousväline- ja -ainetiloihin. Yleisökäymälöiden osalta lautakunta viitta arakennusviraston metrotoimistolle lähettämään kirjeeseen.

Kluuvin aseman rakentaminen on lähinnä rakennusalueen ahtauden johdosta erittäin vaativa tehtävä. Huolellisella ja ammattitaitoisella ennakkosuunnittelulla tehtävä on kuitenkin mahdollista suorittaa ympäristölle vain siedettävää haittaa tuottaen kolmen vuoden rakentamisajastakin huolimatta. Metrotoimiston tässä suhteessa tekemiä ennakkokaavailuja voidaan pitää tyydyttävänä ja ulkomaisten metrokaupunkien rakennuskäytännön mukaisina.

Mikäli metroliikenteen avaamista halutaan kaupungin rajoitettujen rahoitusmahdollisuuksien puitteissa kiirehtiä, näyttäisi Kluuvin aseman osalta vaiheittain rakentaminen eräältä osaratkaisulta. Huomioon ottaen suuremman rahallisen säästön, tasaisen metrossääntäytien jakautumisen keskusta-alueella sekä kruununhakalaisten palvelun lautakunta esittää harkittavaksi, mikäli tarkemmassa tarkastelussa teknilliset seikat eivät aiheuta vaikeuksia, eteläisen lippuhallin rakentamisen siirtämistä myöhempään ajankohtaan. Edellä esitetty vaiheittain rakentamisen mahdollisuus karsisi ensi vaiheessa tarvittavia aseman kustannuksia arviolta 30 %.

Kluuvin aseman alkuperäinen kustannusennuste heinäkuun 1974 hintatasoon muutettuna on ollut 20,5 mmk. Aseman uusin kustannusennuste edelleen heinäkuun 1974 hintatasossa päättyy ilman väestönsuojelukustannuksia 34 mmk:n suuruusluokkaan. Myös arvioidut rakennuskustannukset jaettuna vuorokautisella matkustajamäärällä osoittavat Kluuvin aseman suhteellisen kalleuden esimerkiksi keskustan muihin metroasemiin verrattuna.

Ehdotukseen aseman rakentamiseksi A-luokan vaatimukset täyttäväksi yleiseksi väestönsuojaksi ei ole huomauttamista.

Teollisuuslaitosten lautakunta ilmoittaa, että eteläisen lippuhallin kohdalla joudutaan siirtämään 150 mm:n jakeluvesijohtoa n. 120 m:n matkalla. Lisäksi joudutaan rakentamaan uudet tonttijohdot tonteille Vuorikatu 7 ja Kaisaniemenkatu 7 sekä sprinklerjohto tontille Kaisaniemenkatu 5. Pohjoisen lippuhallin kohdalla on siirrettävä 300 mm:n jakeluvesijohtoa n. 60 m:n matkalla ja 150 mm:n johtoa n. 80 m:n matkalla sekä 50 mm:n puistojohtoa n. 40 m:n matkalla.

Siirrettäville johdoille käytettävissä olevat tilat ovat varsin rajoitetut. Jatko-suunnittelussa on siten syytä kiinnittää erityistä huomiota siihen, että vesijohtoja ei sijoiteta kaapelimattojen tai muiden rakenteiden alle, jotka estävät tai haittaavat vesijohtojen korjaus- ja huoltotoimenpiteitä. Asiakirjoissa esitetyt johtosiirtosuunnitelmat vaikuttavat ristiriitaisilta sikäli, että asemapiirrosten mukaan jäävät mm. vesijohdot useissa kohdissa leveiden kaapelimattojen alle, kun taas vastaavista kohdista esitetyissä leikkauspiirustuksissa on kaikille johdoille varattu omat kaistansa. Yksityiskohtaiset siirtosuunnitelmat on laadittava yhteistoiminnassa vesilaitoksen kanssa. Vesijohtojen siirtokustannukset ovat alustavan arvion mukaan n. 300 000 mk. Kustannukset tulee suorittaa metron rakentamiseen varatuista määrärahoista.

Varsinaisen suunnitelman suhteen ei vesilaitoksen osalta ole huomauttamista.

Kaasulaitoksen osalta lautakunta esittää seuraavaa:

Metroaseman rakentamisen johdosta joudutaan siirtämään 100 mm:n kaasujohtoa n. 130 m, 150 mm:n kaasujohtoa n. 100 m, 350 mm:n kaasujohtoa 60 m ja 450 mm:n kaasujohtoa 60 m. Siirtosuunnitelmat on tehty yhteistoiminnassa metrotuomiston ja kaasulaitoksen kesken. Siirtokustannukset ovat n. 150 000 mk. Ne tulisi suorittaa metron rakennusmäärärahoista.

Sähkölaitoksen osalta lautakunta toteaa, että sen mielestä olisi vielä ennen rakennustöiden alkua harkittava, voidaanko eteläisen lippuhallin kohdalla rakennuskuopan poikki kulkevia kaapeleita tukea ja suojata niin, etteivät kaapelit vahingoitu rakennustöiden aikana. Mikäli vahingoittuminen on mahdollista, olisi kaapelit siirrettävä siten, että ne kiertävät rakennuskuopan. Muuta huomauttamista lautakunnalla ei ole suunnitelman johdosta. Johtojen siirrot tullaan tekemään metron kustannuksella.

Kiinteistölautakunta ilmoittaa, että laiturihalli sijoittuu asemakaavassa rajattuun metron maanalaiseen tunnelitilaan. Lippuhallit ja niihin liittyvät Kaisaniemenkadun alituskäytävät rakennetaan avokaivantoon yleisten alueiden kohdalla. Rakentaminen aiheuttaa laajahkoja johtosiirtoja ja työmaavaiheen liikennejärjestelyjä, joiden kannalta rakentamiseen käytettävissä olevaa aluetta etenkin eteläisen lippuhallin kohdalla voidaan pitää ahtaana. Työnaikeiden liikennejärjestelyjen suunnitelmissa työmaa-alueet on osoitettu katu- ja puistoalueelle.

Metroaseman eteläinen paineentasauskuilu on luonnossuunnitelmassa sijoitettu Kluuvinkorttelin n:o 37 tontille n:o 14 (Kaisaniemenkatu 9). Tontti on kaupungin omistuksessa, ja sillä sijaitsee kaupungin omistama kaksikerroksinen liiketalo (Kaisantalo) sekä tontilla vuokramiehenä olevan City-Paikoitus Oy:n omistama pysäköintilaitos. Paineentasauskuilun rakentaminen voitaneen toteuttaa niin, etteivät tontin nykyinen käyttö ja mahdollinen myöhempi uudisrakentaminen tontilla olennaisesti vaikeudu.

Eteläisen lippuhallin tarpeellinen hissiyhteys lippuhallitason ja katutasen välillä on luonnossuunnitelmassa esitetty järjestettäväksi tontilla n:o 17 (Kaisaniemenkatu 5) sijaitsevan tavaratalokiinteistön kahta 10 hengen hissiä käyttäen. Järjestelyssä joudutaan muuttamaan tavaratalon liike- ja käytävätilaa (n. 50 m²) metroaseman jalankulkutilaksi sekä rakentamaan lippuhalliin johtavaa kulkukäytävää tontilla rakennuksen ulkoseinän lävitse. Antamassaan sitoumuksessa kiinteistön omistaja Pukeva Oy on suostunut hissiparin hyväksikäyttöä koskevaan järjestelyyn edellyttäen, että yhtiöllä on ensisijainen oikeus vuokrata käypää vuokraa vastaan ne palvelutilat, jotka luonnossuunnitelman mukaan rakennetaan lippuhalliin ja katutasolle tavaratalokiinteistön puolella ja kohdalla.

Edellytetty vuokraus koskisi n. 100 m²:n myymälä- ja palvelutiloja eli noin kolmannesta metroasemalle suunnitellusta palvelutilamäärästä. Lautakunta pitää rakennuskustannuksia säästävää kiinteistöliittymää tarkoituksenmukaisena ja sen toteuttamista koskevia sitoumus- ja rasitesopimusehtoja kaupungin kannalta hyväksyttävänä.

Lautakunta puoltaa metrotuomiston piirustuksessa n:o KLU/A-001 esitetyn Kluuvin metroaseman luonnossuunnitelman hyväksymistä.

Väestönsuojelulautakunta puoltaa Kluuvin metroaseman luonnospiirustuksia väestönsuojakysymyksen osalta.

Palolautakunta ilmoittaa, että kaikkien pintarakenteiden tulee täyttää A-luokan rakennusten vaatimukset. Laituritason, poistumisteiden sekä hissien varsinaisten rakennusaineiden ja rakennustarvikkeiden tulisi mahdollisuuksien mukaan olla myös a-luokkaa. Vastaavasti tulee laituritason sekä lippuhallin kalusteissa käyttää palamattomia materiaaleja.

Metroaseman välittömään läheisyyteen on palolaitoksen sammutus-, pelastus- ja sairaankuljetusautoille varattava esteetön pääsy. Liukuportaiden alatilaan on palolaitoksen sammutus- ja pelastusmiehistölle varattava riittävän väljät kulkuyhteydet laituritasolle. Liukuportaiden kulkusuuntaa tulisi voida muuttaa myös niiden ollessa täysin kuormitettuina. Hissien lisäksi tulisi vähintään yksi liukuporras olla yhdistetty varavoimakoneella varmistettuun sähkönjakeluverkkoon. Ilmastointijärjestelmässä, palokaasujen poistojärjestelmässä sekä valaistuksen järjestelyssä tulee ottaa huomioon mahdolliset sähkökatkot. Tämän lisäksi tulisi asema varustaa akkukäyttöisellä varavoimavalaituksella.

Lippuhalli myymälätiloineen sekä liukuporraskuilu tulee varustaa automaattisella sammutusjärjestelmällä. Kaksipäisessä asemarakennuksessa saavutetaan riittävä turvallisuustaso mikäli toisen pään lippuhalli sekä liukuporraskuilu suojataan automaattisella sammutuslaitoksella.

Muuntajatilat tulee olla erillisessä palo-osastossa. Vastaavasti näiden tilojen palokaasujen poisto on järjestettävä erilliseksi muista ilmastointijärjestelmistä. Metron radiopuhelinyhteyksien suunnittelussa tulee ottaa huomioon myös maanalaisten tilojen palokunnan radioverkolle asettamat erityisvaatimukset. Palo- ja onnettomuusilmoituspaikoista, paloposteista sekä käsisammuttimista on esitettävä palolaitokselle erillinen suunnitelma ennen aseman rakennustöiden toteuttamista. Rakennustyönäikaiset liikennejärjestelyt tulee toteuttaa siten, että sammutus-, pelastus- ja sairaankuljetusautoille taataan esteetön pääsy rakennustyömaa-alueella sijaitsevien rakennusten välittömään läheisyyteen vähintään yhdelle sivulle.

Terveyslautakunnan valvontaosasto toteaa Kluuvin metroaseman laituritason, jonka korkeusasema on n. 27 m katutasen alla, sijoittuvan Vilhonkadun ja Var-sapuiston välille. Asemaan liittyy kaksi lippuhallia, eteläinen Vuorikadun ja

Kaisaniemenkadun risteysalueella sekä pohjoinen Liisankadun ja Unioninkadun risteysalueella. Molemmat lippuhallit sijoitetaan Kaisaniemenkadun alle.

Eteläisen lippuhallin sisäänkäynnit sijoittuvat Vuorikadun päähän Kaisaniemenkadun eteläpuolelle ja itäpuolelle. Vuorikadun sisäänkäynti on varustettu kahdella liukuportaalla lippuhallitasolta Kaisaniemenkadun tasolle ja yhdellä liukuportaalla Kaisaniemenkadun tasolta Vuorikadun tasolle. Lisäksi on eri tasojen välillä myös kiinteät portaat. Lippuhallin ulkopuolisena porrasjärjestyksenä on toinen nykyisistä Kaisaniemenkadulta Vuorikadulle johtavista portaista säilytetty. Kaisaniemenkadun itäpuoleiseen sisäänkäyntiin on suunniteltu vain kiinteät portaat. Lippuhalli toimii myös Kaisaniemenkadun alittavana jalankulkutunnelina. Sen suunnittelussa on varauduttu mahdollisuuteen rakentaa ns. »Vuorikäytävä», joka ulottuisi Hallituskadulle Kaisaniemenkadun tasossa. Valvontaosaston mielestä myös Vilhonkadun alikulku olisi turvattava jalankulkukijoille.

Liikuntaesteisten käyttöön tarvittavien hissiyhteyksien osalta on kiinteistön Kaisaniemenkatu 5 kanssa tehdyllä rasitesopimuksella järjestetty hissiyhteys tämän kiinteistön pohjakerroksesta lippuhallitasolle. Metrotoimikunnan antaman selostuksen mukaan tämä hissien käyttöä koskeva sitoumus liittyy luonnospiirustuksiin.

Pohjoisen lippuhallin sisäänkäynnit sijoittuvat katualueelle Unioninkadun itäsivulle ja Kaisaniemenpuistoon. Lippuhalli toimii Kaisaniemenkadun alittavana jalankulkutunnelina. Itäinen sisäänkäynti on varustettu kahdella liukuportalla ja hissillä. Läntinen sisään tulokäytävä on puiston korkeusaseman vuoksi suunniteltu luiskana. Valvontaosasto suosittelee, että sekä Pohjoismaiden Sähkö Oy:n puoleinen että Varsapuiston puoleinen sisään tulo varustettaisiin liukuportilla.

Ilmanvaihto laituritasolla samoin kuin lippuhallitasoilla perustuu junien määntävaikutukseen, minkä riittävydestä ei ole täyttä varmuutta. Lippuhalleihin sijoitettavat erillistilat varustetaan kuitenkin koneellisella sisäänpuhalluksella ja poistolla. Metrotoimikunnan antaman selostuksen n:o 1083 mukaan on lippuhalleihin sijoitettu metroaseman luonteeseen soveltuvia kioskityyppisiä myymälätiloja sekä yleisöpalvelutiloja yhteensä n. 150 m². Luonnospiirustuksissa on kuitenkin merkitty alustavaan asemakaavan muutosehdotukseen pohjoisen lippuhallin alueelle 100 m² ja eteläisen lippuhallin alueelle 250 m² maanalaisia myymälä- ja palvelutiloja.

Terveyslautakunnan valvontaosasto ei voi, ottaen huomioon 18. 10. 1972 tekemänsä ja 6. 2. 1974 uudistamansa periaatepäätöksen samoin kuin Kvston 14. 11. 1973 (asia n:o 9) hyväksymän ponnien maanalaisten kerrosten rakentamisen rajoittamisesta, puoltaa Kluuvin metroaseman luonnospiirustuksissa esitettyä suunnitelmaa myymälä- ym. työhuonetilojen sijoittamisesta maan alle. Muilta osin ei

luonnospiirustusten suhteen ole terveydenhoidolliselta kannalta huomauttamista.

Metrotoimikunta mainitsee vastineenaan em. lausuntojen johdosta seuraavaa:

Kaupunkisuunnittelulautakunnan lausunnon johdosta toimikunta toteaa, että esitetyt näkökohdat pyritään ottamaan huomioon jatkosuunnittelun yhteydessä. Mikäli lautakunnan esittämällä tavalla päätetään pohjoisen lippuhallin rakentamisen siirtämisestä, on suunnittelua jatkettaessa selvitettävä useita vaiheittaisen toteutuksen vaatimia yksityiskohtia mm. liikennejärjestelyjen ja asemakaavoituksen osalta.

Kluuvin metroaseman pohjoisen lippuhallin merkitystä ei voida pitää vähäisenä. Kvston ns. keskustalinjakysymyksen yhteydessä vuonna 1971 tekemä päätös Kluuvin metroaseman suunnittelusta pohjoiselle keskustalinjalle tarkoitti myös Kruununhaan alueen eikä ainoastaan keskustan työpaikkojen palvelun parantamista.

Taloudellisessa mielessä vaiheittain rakentaminen aiheuttaa kokonaiskustannusten nousua, koska sekä rakentamisen kokonaisajan venyminen että asemalla tarpeelliset väliaikaistoimenpiteet, kuten louhintavaraukset, suojaukset, LVI-, sähkö- ja väestönsuojateknilliset samoin kuin yleisön poistumistie- ja huoltojärjestelyt tuovat osaltaan lisäkustannuksia. Erityisesti mikäli pohjoisen lippuhallin rakentaminen siirretään tuonnemmaksi, tulee laiturihallin poistumisteiden järjestäminen aiheuttamaan ylimääräisen n. 3 m leveän porrasyhteyden rakentamisen laiturihallin pohjoispäästä katutasolle. Tämä kustannusennuste on 1,1 mmk, mikä muodostuu hukkainvestoinniksi silloin, kun varsinainen lippuhalli on rakennettu.

Kluuvin metroaseman pohjoisen lippuhallin rakentamisen siirtäminen myöhäisempään ajankohtaan säästää senhetkisiä investointimenoja n. 10 mmk. Tämä on noin neljännes kaksilippuhallisen koko metroaseman karkeasta kustannusennusteesta, mikä joulukuun 1974 hintatasossa on n. 40 mmk.

Harkittaessa vaiheittain rakentamista yleensä on siten tarkoin punnittava investoinnin siirtymisestä koituvan senhetkisen säästön merkitystä suhteessa toimenpiteen aiheuttamiin lisäkustannuksiin myöhemmin toteutettavana ajankohtana sekä toiminnallisiin haittoihin. Rakentamisaikataulun ja siirtämisaajan pituuden merkitys on siis ratkaiseva harkittaessa po. säästöjä ja haittoja. Toimikunnan aikaisemman käsityksen mukaan Kluuvin aseman jommankumman lippuhallin mahdollisesta rakentamisen siirtämisestä aiheutuvat lisäkustannukset ja toiminnalliset haitat ovat ennakolta arvioitavissa olevaa, siirtymisen tuottaman »säästön» hyötyä suuremmat. Kuitenkin ne taloudelliset mahdollisuudet, joita kaupungin uusimmat ajankohtaiset taloussuunnitelmat kuvastavat, ovat pakottaneet tarkistamaan metron toteuttamisen aikataulua ja siten myös mainittua riippuvuutta. Toimikunta on samaa mieltä lautakunnan kanssa siitä, että

XVIII

mikäli Kluuvin asema päätetään rakentaa vaiheittain, valitaan myöhemmin rakennettavaksi pohjoinen lippuhalli.

Eteläistä lippuhallia joudutaan yksityiskohtien osalta tällöin tarkistamaan, paitsi lautakuntien lausunnoissa esitettyjen, etupäässä kunnallistekniikkaa koskevien lisäsuunnitteluohjeiden osalta, myös sen takia, että luonnossuunnitelmassa ns. teknilliset yhteydet (LVI- ja sähkönsyöttö) on suunniteltu pohjoisen lippuhallin kautta. Samoin jouduttaneen rakentamista valvovien viranomaisten vaatimukset poistumisteistä, tasonvaihtolaitteista ym. yksityiskohdista sopeuttamaan uuteen tilanteeseen. Väestönsuojapaikkojen luvun ollessa eräiltä osin riippuvainen juuri uloskäyntien määrästä saattaa myös olla tarkoituksenmukaista rajoittaa väestönsuojakäyttöä siihen saakka, kunnes molemmat lippuhallit on toteutettu.

Toimikunnan mielestä luonnossuunnitelma tulisi hyväksyä kokonaisuudessaan ja siten, että vaiheittain rakennettaessa eteläinen lippuhalli rakennetaan ensimmäisenä ja pohjoinen välittömästi rahoitustilanteen ja teknillisen ohjelman sallimissa puitteissa.

Toimikunta ei katso tässä yhteydessä eikä myöskään ajallisessa mielessä olevan tarkoituksenmukaista syventyä kysymyksen U-metron tarpeellisuudesta. Toimikunta toteaa kuitenkin, että toisen keskustalinjan toteuttamisen siirtyminen merkitsee Kluuvin metroaseman etelään ja kaakkoon suuntautuvien jalankulkuyhteyksien merkityksen korostumista.

Liikennelaitoksen lautakunnan lausunnon osalta toimikunta toteaa, että lautakunnan esittämää jalankulkutunnelimahdollisuutta eteläisen lippuhallin tasolta Hallituskadun ja Kluuvikadun risteykseen on tutkittu sekä tunnelina että erilaisina pintaratkaisuin. Selvityksessä on päädytty ratkaisuun, jossa jalankulku tapahtuisi Kaisaniemenkadun tasossa (+ 6.0) jalankulkukäytävänä eli ns. Vuorikäytävänä. Tämäntyyppinen ratkaisu olisi siis luonteeltaan katettu jalkakäytävä, johon voidaan myös järjestää luonnonvalo. Toimikunta ei kuitenkaan ole varannut hankkeen lopullista toteutusta varten määrärahoja, vaan katsoo, että hanke olisi rahoitettava muulla tavoin.

Työnaikaisten liikennejärjestelyjen osalta toimikunta toteaa, että niitä koskevat suunnitelmat on suunnittelutyön aikana esitetty myös liikenteen suunnitteluun osallistuvien virastojen asettamalle »liikenteen nopeuttamisryhmälle» ja että suunnittelun yksityiskohdista tullaan jatkosuunnittelun yhteydessä edelleen neuvottelemaan sekä liikennelaitoksen edustajien että mainitun yhteistyöryhmän kanssa.

Yleisten töiden lautakunnan lausunnon osalta toimikunta katsoo, ettei metroaseman kokonaispituuden lyhentäminen ole tarkoituksenmukaista, koska ensiksi etelän yhteyksien kannalta on olennaista ulottaa lippuhalli Vuorikadun tuntumaan ja toiseksi Kluuvin asemalla on myös tärkeänä tehtävänä hoitaa

Kruununhaan palvelu, jonka painopiste sijoittuu Liisankadun linjalle. Lisäksi toimikunta toteaa, että tällainen ratkaisu johtaa lopputuloksena toiminnallisesti ja palvelun kannalta epätydyttävään ratkaisuun. Tämän korjaaminen myöhemmin aiheuttaa huomattavia lisäkustannuksia ja toistamiseen samalla katualueella rakentamisesta johtuvia työaikaisia häiriöitä verrattuna siihen, että aseman lippuhalli rakennetaan kerralla valmiiksi.

Myymälätilojen osalta toimikunta viittaa lisäksi terveyslautakunnan lausuntoon antamaansa vastineeseen.

Eteläisen lippuhallin läntisen portaan katoksen puuttumisesta toimikunta toteaa, että toimikunnan esityksen mukaan kaikki sisäänkäynnit tulisi kattaa. Tätä ei kuitenkaan ole hyväksynyt kaupunkisuunnitteluvirasto, joten tällä kohden on jouduttu tinkimään. Eteläisen lippuhallin hissien ympärivuorokautinen käyttö metromatkustajien tasonvaihtolaitteina ja huoltoyhteytenä on varmistettu siten, että kiinteistön Kaisaniemenkatu 5 omistaja on antamassaan sitoumuksessa suostunut siihen, että hissien käyttöoikeudesta perustetaan pysyvä rakennusrasite.

Vuorikadun yhteyksistä Kaisaniemenkadulle toimikunta toteaa, että lippuhallin ohitse suunniteltu portaikko on nykyisin jyrkkiin portaisiin ja luiskaan verrattuna helppokulkuisempi ja että yhteys lippuhallin kautta Kaisaniemenkadulta Vuorikadun tasoon varustetaan ylöspäin kulkevalla liukuportaalla, joten suunnitelmaa voidaan toimikunnan käsityksen mukaan pitää parannuksena nykytilanteeseen nähden.

Lautakunnan antamista yksityiskohtaisista suunnitteluohjeista pää- ja työpöyrustusvaihetta varten toteaa toimikunta, että ne tullaan ottamaan huomioon jatkosuunnittelun yhteydessä.

Eteläisen lippuhallin puhtaanapidon osalta toimikunta toteaa, että jätehuolto on tältä osin suunniteltu tapahtuvaksi jättesäkkejä käyttäen, koska metron käyttöön kiinteistön antaman sitoumuksen mukaan tulevat hissit olivat jo suunnittelutyön aikana asennetut eikä niihin siten sopimusta tehtäessä enää voitu vaikuttaa. Hissiratkaisua on em. haitasta huolimatta pidettävä kokonaisuuden kannalta kaupungille edullisena. Laituritason jätehuolto on suunniteltu tapahtuvaksi pohjoisen lippuhallin kautta, jonne lautakunnan esittämät tilat 600 l:n astioita varten voidaan sijoittaa.

Kluuvin aseman vaihteittain rakentamisesta siten, että eteläisen lippuhallin rakentaminen siirrettäisiin myöhempään ajankohtaan, toimikunta toteaa, että Kluuvin aseman tehtävänä on paitsi Kruununhaan asukkaiden palveleminen, erityisesti etelän ja kaakon yhteyksien hoitaminen, minkä asian merkitys korostuu, kun otetaan huomioon metron toisen keskustalinjan toteutuksen ilmeinen viivästyminen. Metrotoimikunnan mielestä vaihteittain rakentamista harkittaessa kysymykseen tuleva ratkaisu on sellainen, että myöhempään toteuttamisvaiheeseen

siirretään pohjoisen lippuhallin rakentaminen. Vaiheittain rakentamisesta toimikunta viittää myös kaupunkisuunnittelulautakunnan lausunnon johdosta annettuun vastineeseen.

Toiminnallisessa mielessä toimikunta yhtyy mm. kaupunkisuunnittelulautakunnan ja liikennelaitoksen lautakunnan näkemykseen eikä pidä mahdollisena tinkimistä keskustan työpaikka-alueiden palvelusta eli metroaseman etelän ja kaakon suuntaisista yhteyksistä. Sen sijaan pohjoisen lippuhallin lähinnä Kruununhaan asuntoaluetta palvelevat yhteydet voitaneen auttavasti korvata tarjoamalla eteläisestä lippuhallista käynti myös tähän suuntaan. Mikäli pohjoinen lippuhalli päätetään rakentaa myöhemmin, olisi toimikunnan mielestä aiheellista sisällyttää jatkosuunnitteluohjelmaan tällaisen sisäänkäynnin rakentamismahdollisuuden selvittäminen.

Teollisuuslaitosten lautakunnan lausunnon johdosta toimikunta toteaa, etä esitetyt näkökohdat ja suunnitteluohjeet otetaan huomioon jatkosuunnittelun yhteydessä. Johtojen siirtotöistä aiheutuneet kustannukset korvataan metron rakentamiseen varatuista määrärahoista.

Palolautakunnan lausunnon johdosta metrotoimikunta mainitsee, että palolautakunnan lausunnossa esitettyjen suunnitteluohjeiden huomioon ottaminen tapahtuu parhaiten jatkosuunnittelun yhteydessä neuvottelussa palolaitoksen edustajien kanssa.

Terveyslautakunnan valvontaosaston lausunnon johdosta toimikunta toteaa, että pohjoisen lippuhallin Varsapuiston puoleinen sisäänkäynti on suunnitelmassa esitetty varustettavaksi liukuportailta, sen sijaan on katualue eteläisen lippuhallin kohdalla niin ahdas, ettei Pohjoismaiden Sähkö Oy:n puoleiseen sisäänkäyntiin ole suunnitelmassa voitu esittää liukuportaita eikä ole ollut mahdollista sijoittaa lainkaan sisäänkäyntiä Vilhonkadun puolelle.

Lippuhalleihin suunniteltujen kioski- ja myymälätilojen määrästä toteaa toimikunta, että toimikunnan selostukseen on tullut valitettava painovirhe ja että luonnossuunnitelmaan sisältyy pohjoisen lippuhallin osalta n. 100 m² ja eteläisen lippuhallin osalta n. 250 m² kioski- ja myymälätilaa.

Näiden myymälätilojen rakentamisesta lippuhallien yhteyteen toimikunta toteaa, että suunnitelmassa esitetty liiketilamäärä, 350 m², on varsin vähäinen ja sitä on jo supistettu alkuperäisestä ehdotuksesta ja että valvonnan ja miljöön kannalta on ulkomaisten kokemusten mukaan tärkeätä, että myymälätilaa on riittävästi. Rajoittuminen pelkästään kioskitoimintaan, jossa myynti tapahtuu luukun kautta, saattaisi johtaa liikennetiloissa vähemmän suositeltaviin myynti-artikkeleihin ja lisäksi saattaisivat jonottavat ostajat haitata jalankulkua liikennetiloissa sekä houkutella paikalle joutilasta ainesta. Tältä kannalta ovat parempia kioskimyymälät, joihin asiakkaat menevät sisälle. Tällainen ratkaisu on todettu parhaaksi myös jo hyväksytyssä Hakaniemen metroaseman suunnitel-

massa. Lisäksi on metron lippuhallisuunnittelun eräänä tavoitteena pidetty jalankulkukatua vastaavan miljöön saavuttamista, jolloin myös myymälähenkilökunnan työskentely-ympäristö muodostuu paremmaksi kuin tavanomaisessa katutasossa, ottaen huomioon metrokäytävien suurehkon leveyden ja sen, etteivät po. myymälät ole siten siinä mielessä ikkunattomia kuin esim. nykyaikaiset tavaratalot, puhumattakaan ns. suurmyymälöistä.

Kiinteistölautakunnalla ja väestönsuojelulautakunnalla ei ole ollut huomauttamista luonnossuunnitelman johdosta.

Yhteenvetonaan vastineessaan metrotoimikunta uudistaa Kluuvin metroaseman luonnossuunnitelman hyväksymisestä tekemänsä esityksen, kuitenkin siten, että mikäli päätetään metroaseman rakentamisesta vaiheittain, eteläinen lippuhalli rakennettaisiin ensimmäisenä ja että Kvsto oikeuttaisi Khn hyväksymään vaiheittain toteuttamisen luonnossuunnitelmaan aiheuttamat muutokset pääpiirustusten käsittelyn yhteydessä.

Metrotoimikunta ilmoittaa lisäksi (5. 3. 1975), että taloussuunnittelutoimikunta on laatinut tarkistetun ehdotuksen metron rakentamiseen varattavista määrärahoista liittyen KTS:ään vuosille 1976–1980. Taloussuunnittelutoimikunnan ehdotus edellyttää, että metron rakentamiseen varataan vuosina 1976–1980 yhteensä 700 mmk seuraavan taulukon mukaisesti:

	mmk
v. 1976	110
v. 1977	150
v. 1978	160
v. 1979	160
v. 1980	120
	700 mmk

Metrotoimistossa on tutkittu useita eri vaihtoehtoja, joiden avulla voitaisiin kaupungin tämänhetkistä kireää rahoitustilannetta keventää siirtämällä metro-osuuden Kamppi–Puotinharju eräiden rakennuskohteiden ja hankintojen toteuttamista myöhäisempään ajankohtaan pitäytyen silti liikenteen aloittamistavoitteessa 1. 9. 1980.

Metroverkon rakentamisajoituksen kannalta voidaan tarkastella asemien tärkeysjärjestystä seuraavien tekijöiden osalta:

- vaikutusalue
- matkustajamäärä
- liityntäliikenne
- metroliiikenteen hoito
- rakennustekniikka

Toteutuksen siirtäminen myöhempään ajankohtaan on tarkoituksenmukaista vain sellaisten kohteiden osalta, joilla saavutetaan tuntuvaa kustannussäästöä ilman, että palvelutasoa vakavasti alennetaan.

Tästä periaatteesta seuraa, ettei p i n t a l i i k e n n e a s e m i e n rakentamisajankohdan siirtämiseen tule ryhtyä, koska näiden siirtämisellä aikaansaadulla kustannussäästöllä (2–4 mmk asemaa kohti) saadaan suhteettoman pieni hyöty verrattuna metron varrella sijaitsevien alueiden joutumiseen pitemmän syöttöliikenteen varaan.

K e s k u s t a - a s e m i e n osalta on tarkasteltu kunkin aseman ominaisuuksia rakentamisajankohdan siirtämisen suhteen. Tarkastelussa on päädytty esittämään Kampin aseman ja Kluuvin pohjoisen lippuhallin rakentamisen lykkäämistä. Perustelut tälle ratkaisulle on esitetty seuraavassa asemakohtaisesti. Lisäksi on tarkasteltu rakentamisen siirtämisen yleisiä vaikutuksia.

Kampin aseman ja Kluuvin pohjoisen lippuhallin rakentamisen lykkäämisen vaikutukset vaikutusalueen, matkustajamäärän, liityntäliikenteen, liikenteen hoidon ja rakennustekniikan kannalta.

Kampin asema

Kampin alueen voimakas rakentaminen jo tällä vuosikymmenellä edellyttää metron rakentamistoimenpiteiden ajoittamista oikealla tavalla. Erityisesti tulee suunnitellun linja-autoterminalin ja metroaseman rakentaminen ajoittaa samanaikaiseksi. Terminaalipäätös on kuitenkin tällä hetkellä epävarma, minkä vuoksi metroaseman rakentamisajankohtaa on syytä vastaavasti pitää liukuvana.

Kampin aseman ennustettu matkustajamäärä vuonna 1985 on 60 000 matk./vrk ja vuonna 2000 kahden linjan järjestelmässä 100 000 matk./vrk. Aseman kapasiteetti yksilippuhallisena (lippuhalli Sähkölaitoksen edessä) on vuoden 1985 vaiheessa riittävä. Jos Kampin asema jätetään ensi vaiheessa rakentamatta, sen matkustajamäärästä n. 50 000 matk./vrk tulee kuormittamaan Kai-vokadun asemaa.

Kampin aseman liityntäliikenteen määrä vuonna 1985 on n. 5 000 eli 28 % aseman kokonaismatkustajamäärästä huipputuntina. Terminaalin rakentaminen edellyttää itäisen lippuhallin rakentamista.

Liikennöintiteknisesti Kampin asema olisi pääpiste ensimmäiselle rakennusvaiheelle. Pääpisteen siirtäminen Kaivokadulle on mahdollista.

Metron rakentamisen kannalta on mielekästä valita myöhempään ajankohtaan siirrettävä kohde juuri linjan pääpisteestä, koska myöhempi toteutus ei tällöin metrolinjan alettua häiritse liikennöintiä. Tämän lisäksi on huomattava, että myös laiturihallin rakentamisesta louhintaa lukuun ottamatta voi-

daan pääosa siirtää myöhempään ajankohtaan, jolloin siirtyvä kustannuserä muodostuu merkittäväksi.

Kaivokadun asema

Kaivokadun asema sijaitsee Helsingin toiminnallisessa keskipisteessä eikä aseman rakentamisen siirtäminen tule kysymykseen. Erityisesti liittyminen Rautatieasemaan sekä Kaivotalo- ja Citykortteleiden kautta keskustan ydinalueille suuntautuviin jalankulkuliikenteen päävirtoihin tekee aseman toiminnalliselta kannalta välttämättömäksi.

Kaivokadun aseman matkustajamäärän vuonna 1985 on ennustettu olevan 60 000 matkustajaa ja vuonna 2000 kahden keskustalinjan järjestelmässä 87 000 matkustajaa/vrk. Aseman kapasiteetti on n. 120 000 matkustajaa/vrk. Kapasiteettiin vaikuttavat liukuportaiden määrä (4 kpl) sekä rahastus ja tarkastuslaitteiden sijoittamismahdollisuudet. Jos Kampin aseman rakentamista lykätään, Kaivokadun matkustajamäärä lisääntyy 50 000 matkustajalla vuorokaudessa. Tämä määrä on hyvin lähellä aseman toimintakyvyn ylärajaa, mikä puolestaan siirtää matkustajia Kluuvin eteläiseen lippuhalliin. Oletettu siirtymä on n. 15 000 matk./vrk. Näin ollen Kaivokadun toimiessa linjan pääteasemana, sen matkustajamäärä vuonna 1985 olisi n. 95 000 matk./vrk.

Kaivokadun aseman matkustajamäärästä huipputuntina n. 60 % on liityntäliikennettä valtionrautateille sekä kaupungin pintaliikenteeseen. Kampin aseman rakentamisen lykkääminen lisää liityntäliikennettä erityisesti Espoon ja Töölön suuntiin.

Kluuvin asema

Kluuvin aseman lippuhallit palvelevat n. 25 000 työpaikan ja 5 000 asukkaan lähivaikutusalueetta. Kluuvin eteläisen lippuhallin palvelualue kohdistuu erityisesti keskustan ydinosiin yhdessä Kaivokadun kanssa. Jos tarkastellaan Kluuvin aseman lippuhallien tärkeysjärjestystä rakentamisen ajoituksen kannalta puhtaasti aseman vaikutusalueen perusteella, eivät vaikutusalueen laatu ja luonne sinänsä anna yksiselitteistä vastausta valinnan tueksi.

Kluuvin aseman matkustajamääräksi vuonna 1985 on ennustettu 20 000 matk./vrk jakautuen puoliksi kummallekin lippuhallille. Vuonna 2000 matkustajia on ennustettu olevan 28 000 matk./vrk.

Kampin aseman rakentamisen lykkääminen vaikuttaa Kluuvin ratkaisuun hyvin voimakkaasti, sillä tästä johtuva Kaivokadun aseman lisäkuormittuminen siirtää lisämatkustajia Kluuvin eteläiseen lippuhalliin. Arvioitu siirtymä on

n. 15 000 matkustajaan/vrk nostaen Kluuvin eteläisen lippuhallin matkustajamäärän 30 000–33 000 matk./vrk (ainoastaan eteläinen lippuhalli käytössä). Kluuvin pohjoisen lippuhallin matkustajamääriin ei siirrolla ole merkittävää vaikutusta.

Edellä mainitusta syystä on Kluuvin eteläinen lippuhalli välttämätön rakentamisen ensi vaiheessa Kaivokadun asemalle kohdistuvan paineen keventämiseksi. Kluuvin pohjoinen lippuhalli sinänsä tarpeellisenä voitaneen lykätä hieman tuonemmaksi, vaikkakin tämä alentaa Kruununhaan alueen palvelutasoa.

Kluuvin asema ei toimi liityntäliikenteen merkittävänä vaihtoehtona. Tosin Kluuvin pohjoinen lippuhalli kytkeytyy melko hyvin Kaisaniemenkadun raitiovaunu- ja bussipysäkkeihin. Liityntäliikenteen kannalta pohjoisen lippuhallin rakentamista voidaan kuitenkin lykätä, koska vastaavat vaihdot voidaan suorittaa Hakaniemen tai Kaivokadun asemilla.

Rakennustekniikan kannalta on todettava, että pohjoisen lippuhallin rakentamisen lykkääminen aiheuttaa ylimääräisen poistumistien rakentamisen laiturihallin pohjoispäästä Kaisaniemen puistoon. Poistumistien kustannukset on arvioitu 1,1 mmk:ksi. Po. poistumistietä ei pohjoisen lippuhallin myöhemmin valmistuessa tarvita, joten tätä kustannuserää on pidettävä rakentamisen lykkäämisestä aiheutuvana lisäkustannuksena. Voidaan kuitenkin todeta, että po. poistumistie lisää aseman turvallisuutta eikä se siten lopputilanteessakaan ole kokonaisuudessaan hukkainvestointi.

Hakaniemen asema

Hakaniemen asema on jo ensi vaiheessa tarpeellinen. Asemasta on tehty rakentamispäätös ja rakennustyöt ovat alkaneet. Aseman pohjoinen lippuhalli liittää sen Kallion asutukseen ja virastokeskuksiin, eteläinen taas Merihakaan, Hakaniementorin ympäristöön sekä Hakaniementorin linja-autoliikenteen terminaaliin.

Hakaniemen aseman matkustajamäärän vuonna 1985 on ennustettu olevan n. 24 000 matk./vrk ja vuonna 2000 se on n. 30 000 matk./vrk. Kluuvin pohjoisen lippuhallin rakentamisen lykkääminen lisää Hakaniemen eteläisen lippuhallin matkustajamäärää 2 000–5 000 matkustajalla/vrk.

Hakaniementorin uudelleen järjestelyn yhteydessä on suunniteltu hyvät liityntäliikennemahdollisuudet raitiovaunuihin ja bussiliikenteeseen. Liityntämatkustajien määrän on arvioitu olevan 38 % aseman kokonaismatkustajamäärästä huipputuntina. Kluuvin pohjoisen lippuhallin toteutuksen siirtäminen lisää liityntäliikenteen määrää hieman (alle 1 000 matk./vrk). Ajateltaessa sellaista teoreettista tapausta, että Sörnäisten aseman rakentamista siirretään, nousee

liityntäliikenteen kokonaismäärä erittäin voimakkaasti. Tähän on kuitenkin Hakaniemen asemalla kapasiteettia.

Hakaniemen aseman pohjoiseen lippuhalliin rakennetaan metron keskusvalvomo ja sähkönsyöttöasema, joita ei voida jättää toteuttamatta.

Sörnäisten asema

Sörnäisten aseman keskeinen sijainti työpaikka-alueiden ja asutuksen suhteen vaatii aseman toteuttamista ensimmäisessä vaiheessa. Siirto aiheuttaisi erittäin vakavia seurauksia mm. liityntäliikenteen kannalta. Teoreettinen siirto lisäisi matkustajamäärää erityisesti Hakaniemessä (n. 20 000 matk./vrk) ja Kulo-saareissa (liityntä poikittaisbussilinjaan Pasilan suuntaan ja Töölön n. 7 000 matk./vrk).

Edellä sanotun lisäksi hyvin huomattava haittatekejä Sörnäisten aseman rakentamisen siirrosta olisi Kallion alueelle ja Helsinginkadun seutujen matkustajien »pakkomatkustus» Hakaniemeen ja edelleen paluu pintaliikennevälineillä Hämeentietä pitkin. Tällaista liikennettä olisi useita tuhansia matkoja vuosina 1980–1985 kokonaismatkustajamäärän ollessa 37 000 matk./vrk ja liityntäliikenteen määrän ollessa n. 57 % huipputuntina.

Erityisesti liityntäliikenteen kannalta Sörnäisten aseman rakentaminen on välttämätöntä.

Liikkuva kalusto

Mikäli tässä vaiheessa siirretään Kampin aseman rakentamista myöhemmän ajankohtaan, voidaan myös liikkuvan kaluston toimituksia ja siten maksuja siirtää vuosiksi 1981–1982, jolloin vuosien 1976–1980 määrärahatarvetta voidaan keventää tältä osin n. 64 mmk.

Rakentamisen siirtämisestä aiheutuvat haitat ja kustannukset.

Kaikille asemille yhteisinä haittatekijöinä voidaan mainita, mikäli rakentamista suoritetaan liikenteen ollessa käynnissä, seuraavat haitat:

rakentamiselle

– rakentaminen tulee suorittaa erityisiä varotoimenpiteitä noudattaen

XXVI

liikenteelle

- liikenne tulee ainakin osittain hidastumaan ja vaikeutumaan

matkustajille

- matka-ajat pitenevät ja matkustajat joutuvat liikkumaan keskeneräisissä tiloissa

ympäristölle

- todennäköisesti joudutaan puhkaisemaan uusia työtunneleita ja joudutaan turvautumaan muihinkin tilapäisratkaisuihin.

Mikäli myönnetään määrärahoja taloussuunnittelutoimikunnan tekemän tarkistetun esityksen mukaisesti ja metro-osuuden Kamppi–Puotinharju eräät rakentamiskohteet siirretään myöhäisempään ajankohtaan, on edelleen sekä teknillisesti että taloudellisesti mahdollista aloittaa liikenne »riisutulla osuudella» vuoden 1980 aikana.

Toisaalta on odotettavissa, että vaikea taloudellinen tila aiheuttaa lamaa talouselämässä. Erityisesti tämä tulee ilmenemään rakennusosalalla. Tammikuussa 1974 avoimia työpaikkoja Helsingin alueella oli vielä 821 ja työnhakijoita 264. Tämän vuoden tammikuussa avoimia työpaikkoja oli 156 ja hakijoita 282. Tällä hetkellä Helsingissä talonrakennuspuolella on avoinna 70 työpaikkaa ja työnhakijoita on peräti 317. Ennusteiden mukaan työllisyystilanne pahenee vielä entisestään tämän vuoden syyspuolella. Huomionarvoisena tosiasiiana onkin pidettävä, että metron rakentamisella voidaan helpottaa työllisyyskysymysten hoitamista Helsingissä ja tässä mielessä pitäisi metron rakentamiseen osoittaa myös tarpeeksi määrärahoja.

Yhteenvetona toimikunta toteaa, että taloussuunnittelutoimikunnan työvaliokunnan tarkistettu esitys metrolle varattaviksi määrärahoiksi vuosille 1976–1980 edellyttää metrotoimikunnan aikaisemmin KTS:n 1976–1980 alustavasta tasapainotuksesta antamassa lausunnossa esitetyn rakentamisohjelman supistamista n. 100 mmk:lla. Mikäli liikenteen aloittamistavoitteesta 1. 9. 1980 pidetään kiinni, tapahtuisi esitetyn n. 100 mmk:n supistus metron toiminnan kannalta edullisimmin lykkäämällä Kampin aseman ja Kluuvin pohjoisen lippuhallin rakentamista. Kluuvin pohjoisen lippuhallin rakentamisen siirtäminen aiheuttaa n. 7,0 mmk:n säästön, Kampin aseman toteuttamisen lykkäämisen säästö on n. 27,0 mmk. Jos liikkuvan kaluston toimitusten ja maksujen siirtyminen vuosille 1981–1982 on n. 64 mmk, voidaan liikenne osuudella Kaivokatu–Puotinharju aloittaa 1. 9. 1980, mikäli rahoitus tapahtuu taloussuunnittelutoimikunnan työvaliokunnan tarkistetun esityksen mukaisesti.

Yhdistelmä ehdotetuista siirroista rakentamishjelmaan:

Kampin asema	n. 27,0 mmk
Kluuvin aseman pohjoinen lippuhalli	n. 7,0 mmk
Liikkuva kalusto	n. 64,0 mmk
	n. 98,0 mmk

Metrotoimikunta esittää, että Kvsto, päättäessään Kluuvin metroaseman luonnospiirustuksista, samalla päättäisi siirtää Kluuvin metroaseman pohjoisen lippuhallin rakentamisen ja Kampin metroaseman rakentamisen kaupungin taloudellisen tilan sallimaan myöhäisempään ajankohtaan.

Samalla toimikunta ilmoittaa, että liikenteen aloittaminen 1. 9. 1980 osuudella Kaivokatu – Puotinharju on mahdollista, mikäli metron rahoitus tapahtuu edellä selostetun, taloussuunnittelutoimikunnan tarkistetun esityksen mukaisesti. Toimikunta ilmoittaa ottavansa metron toteuttamisessa mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla huomioon kaupungin kulloisenkin taloudellisen työllisyystilanteen.

Khs ilmoittaa katsovansa, että rakenteilla oleva metro-osuus olisi saatava mahdollisemman pikaisesti liikenteeseen. Tätä vaatii mm. Itäkeskuksen rakentaminen ja ennen kaikkea se, että metron rakentamiseen sijoitetut huomattavat määrärahat olisi saatava mahdollisimman pian käyttöön. Toisaalta on otettava huomioon kaupungin rajoitetut rahoitusmahdollisuudet. Tämän vuoksi Khs yhtyy metrotoimikunnan esitykseen, että rakenteilla oleva metro-osuus toteutettaisiin vaiheittain siten, ettei ensimmäisessä vaiheessa rakenneta Kampin metroasemaa sekä että Kluuvin metroasemalle rakennetaan tässä vaiheessa vain eteläinen lippuhalli.

Khs ilmoittaa myös, että louhintatyöt on jo pääasiallisesti suoritettu Kluuvin metroaseman osalta. Kluuvin aseman saattaminen käyttökuntoon niin, että rakennetaan vain eteläinen lippuhalli, maksaisi tässä vaiheessa suoritettuna n. 26 mmk. Kluuvin metroaseman rakentamisen lykkääminen myöhempään ajankohtaan on teknillisesti mahdollista ja se voidaan suorittaa niin, ettei liikenne metroradalla keskeydy. Aseman rakentaminen käyttökuntoon myöhemmässä vaiheessa tulisi maksamaan arviolta n. 33 mmk. Louhintatöiden lisäksi olisi joka tapauksessa tässä vaiheessa suoritettava eräitä töitä, rahalliselta arvoltaan n. 3–4 mmk.

Khs ilmoittaa, että metron rakentamisesta ja sen kaluston hankkimisesta tehtävät urakka- ja hankintasopimukset pyritään ajoittamaan siten, että liikenteen aloittaminen osuudella Kaivokatu – Puotinharju olisi mahdollista 1. 9. 1980.

Khs ilmoittaa edelleen, että Kvsto päätti 23. 1. 1974 (asia n:o 5) hyväksyä Kampin metroaseman ensimmäinen rakennusvaiheen luonnospiirustuksen n:o KAM/A 001. Khs hyväksyi Kampin metroaseman pääpiirustukset 25. 11. 1974.

XXVIII

Edellä olevan perusteella Khs esittää, että Kvsto päättäisi

hyväksyä metrotoimiston piirustuksessa n:o KLU/A-001 esitetyn Kluvin metroaseman luonnossuunnitelman toteutettavaksi vaiheittain siten, että ensimmäisessä vaiheessa rakennetaan lippuhalleista vain eteläinen lippuhalli,

oikeuttaa Khn tekemään hyväksyttävyn luonnossuunnitelmaan tarpeellisia tarkistuksia mahdollisten kiinteistöliittymien osalta sekä oikeuttaa Khn hyväksymään vaiheittain toteuttamisen luonnossuunnitelmaan aiheuttamat mahdolliset muutokset pääpiirustusten käsittelyn yhteydessä sekä

hyväksyä tämän mietinnön liitteinä 1 ja 2 olevat sitoumuksen ja rasitesopimuksen sekä oikeuttaa metrotoimikunnan ne kaupungin puolesta allekirjoittamaan.

Samalla Kvsto päättänee, että Kluvin metroasema rakennetaan A-luokan vaatimukset täyttäväksi yleiseksi väestönsuojaksi.

Edelleen Kvsto päättänee, että Kampin metroaseman rakentaminen siirretään kaupungin taloudellisen tilan sallimaan myöhemmään ajankohtaan.

Helsinki 7. 4. 1975

V a k u u d e k s i:
Yrjö Salo

Liitteet kaupunginhallituksen mietintöön n:o 8 vuodelta 1975

Liite 1

SITOUMUS

Edellyttäen, että Helsingin kaupunki (jäljempänä kaupunki) tulee toteuttamaan Kluuvin metroaseman piirustuksen n:o KLU/A—001 mukaisena, allekirjoittanut Oy Pukeva (jäljempänä yhtiö) sitoutuu omistamallaan 2. kaupunginosan (Kluuvi) korttelissa n:o 37 olevalla tontilla n:o 17 seuraaviin järjestelyihin:

A. Yhtiö luovuttaa tavaratalokiinteistönsä 1-kerroksesta (tasolta + 6.0) sekä pohja-kerroksesta (tasolta + 1.5) piirustuksissa n:ot KLU/A—002 ja KLU/A—003 osoitetut käytävä- ja liiketilat, pinta-alaltaan yhteensä 47,5 m² käytettäväksi metroaseman yleisenä jalankulkutilana samoin kuin antaa kaupungille oikeuden käyttää tavaratalon liikennettä edelleen palvelevia kahta (2) kymmenen (10) hengen hissiä metromatkustajien tasonvaihtolaitteina siirtymiseen lippuhallin tasolta Kaisaniemenkadun tasolle.

Hissien käyttö metroaseman huolto- ja tavarakuljetuksiin on tarvittaessa mahdollista myös tavaratalon auki ollessa.

B. 1. Yhtiö rakentaa kustannuksellaan edellä A-kohdassa mainittujen yleisten jalankulkutilojen ja varsinaisten tavaratalon tilojen välille liukuvat lasiseinät.

2. Yhtiö huolehtii A-kohdassa mainittujen yleisten jalankulkutilojensa hissien huolto-, korjaus- sekä käyttökustannuksista.

3. Kaupunki tekee kustannuksellaan yhtiön tontille, tavaratalon ulkoseinän ja tontinrajan väliselle alueelle lippuhallin perustusten edellyttämät rakenteet, jotka jäävät lippuhallin lattiatason alapuolelle sekä suorittaa kustannuksellaan lippuhallin rakentamisen edellyttämät johtosiirtotyöt.

4. Yhtiö avustaa kaupunkia po. rakennuskohteen edellyttämien lupien hankkimisessa.

C. Yhtiö edellyttää, että

1. yhtiöllä on ensisijainen oikeus lippuhalliin ja tasolle +6.0 rakennettavien kiinteistönpuoleisten, yhtiön tavaratalokiinteistön kohdalla olevien palvelutilojen vuokraamiseen käypää vuokraa vastaan;

2. kaupunki metroaseman lippuhallin rakennustyön yhteydessä suorittaa kustannuksellaan ne rakennustyöt, jotka tarvitaan käytävayhteyden aikaansaamiseen lippuhallista edellä A-kohdassa mainituille tavaratalon pohjakerroksessa sijaitseville hisseille;

3. kaupunki huolehtii A-kohdassa mainittujen yleisten jalankulkutilojen järjestyksenpidosta;

4. lippuhallin rakentamistyöt suoritetaan siten, että yhtiön liiketoiminnalle aiheutetaan mahdollisimman vähän haittaa. Yhtiö kiinnittää erityisesti huomiota siihen, että Kluuvin aseman rakentamisen ajan Kaisaniemenkadun jalankulkijoille varataan kulku Kaisaniemenkadun idän- ja etelänpuoleista laitaa pitkin siten, ettei yhtiön tavaratalossa asioiville aiheuteta kohtuutonta haittaa. Edellä sanotun toteuttamiseksi

tulee tarvittavat suunnitelmat ja määräykset liittää työn teettämistä koskeviin sopimuksiin.

D. Kaupungin ja yhtiön välillä on tänään allekirjoitettu tässä sitoumuksessa edellytetyistä selkoista erillinen rasitesopimus.

Rasitesopimuksen voimaantulo edellyttää, että Helsingin kaupunginvaltuusto hyväksyy Kluuvin metroaseman toteutettavaksi ns. eteläisen lippuhallin osalta piirustuksen n:o KLU/A—001 mukaisena. Jos suunnitelmaa myöhemmin muutetaan olennaisesti, tulee rasitesopimuksen voimassaolo riippumaan siitä, toteutuvatko tämän sopimuksen syntymiselle Oy Pukevan taholta asetetut edellytykset.

Siinä tapauksessa, että tavaratalokiinteistö siirtyy pois nykyiseltä omistajaltaan, yhtiö huolehtii siitä, että uusi omistaja sitoutuu vastaamaan tässä sitoumuksessa yhtiölle asetetuista velvoitteista, minkä jälkeen yhtiö on tästä sitoumuksesta vapaa.

RASITESOPIMUS

Allekirjoittaneet sopijapuolet Helsingin kaupunki ja Oy Pukeva (Helsinki), Helsingin kaupungin 2. kaupunginosan (Kluuvi) korttelissa n:o 37 olevan tontin numero 17 omistajana ovat tänään tehneet seuraavan rasitesopimuksen:

Perustettavat rasitteet:

A. Rakennusrasitteet

1. Helsingin kaupungilla on oikeus käyttää metroaseman yleisenä jalankulutilana, kulkukäytävänä, tontilla n:o 17 korttelissa n:o 37 sijaitsevan tavaratalokiinteistön 1. kerroksen (tasolta +6.0) sekä pohjakerroksen (tasolta +1.5) käytävä- ja liiketilaa, pinta-alaltaan yhteensä 47,5 m², joka on esitetty ja rajattu puneella piirrookseen tämän sopimuksen liitteessä 1, ja jonka aikaansaaminen edellyttää aukon puhkaisemista tontilla n:o 17 sijaitsevan tavaratalokiinteistön pohjakerroksen (tasolla +1.5) seinään sekä kaupungille oikeutta käyttää sanotusta kohdasta tontin n:o 17 rajalle vievää aluetta kulkukäytävänä siten kuin on esitetty ja rajattu vihreällä tämän sopimuksen liitteeseen 1.

2. Helsingin kaupungilla on oikeus käyttää tontilla n:o 17 sijaitsevan tavaratalokiinteistön liikennettä edelleen palvelevia kahta (2) kymmenen (10) henkilön hissiiä metromatkustajien tasonvaihtolaitteina (= kulkukäytävänä) siirtymiseen lippuhallin tasolta Kaisaniemenkadun tasoon. Hissien käyttö metroaseman huolto- ja tavarakuljetuksiin on tarvittaessa mahdollista myös tavaratalon aukiollessa.

B. Tonttirasite

Helsingin kaupungilla on oikeus metromatkustajien kulkupaikkana palvelevan aseman lippuhallin tukirakenteiden sijoittamiseen tontille n:o 17 tavaratalokiinteistön ulkoseinän ja tonttirajan väliselle, tämän sopimuksen liitteessä 1 ilmenevälle sinisellä rajatulle alueelle siten, että tukirakenteet jäävät lippuhallin lattiatason alapuolelle.

Rasitteiden kunnossapito

Tontin n:o 17 omistaja vastaa edellä A 1-kohdassa mainittujen yleisten jalankulkutilojen sekä edellä A 2-kohdassa mainittujen hissien huolto-, korjaus- sekä käyttökustannuksista.

Muiden rasitteiden kunnossapidosta vastaa kaupunki.

Rasitteiden lakkaaminen

Jos tontilla n:o 17 oleva tavaratalokiinteistö tuhoutuu ja po. kiinteistö rakennetaan uudelleen pysyvät tämän sopimuksen mukaiset rasitteet voimassa.

Mikäli tavaratalokiinteistöä ei rakenneta uudelleen, vastaa kaupunki tarvittavan kulkukäytävän rakentamisesta joko entiselle paikalleen tai muuhun tarkoituksenmukaiseksi katsomaansa paikkaan.

Korvaus rasitteista

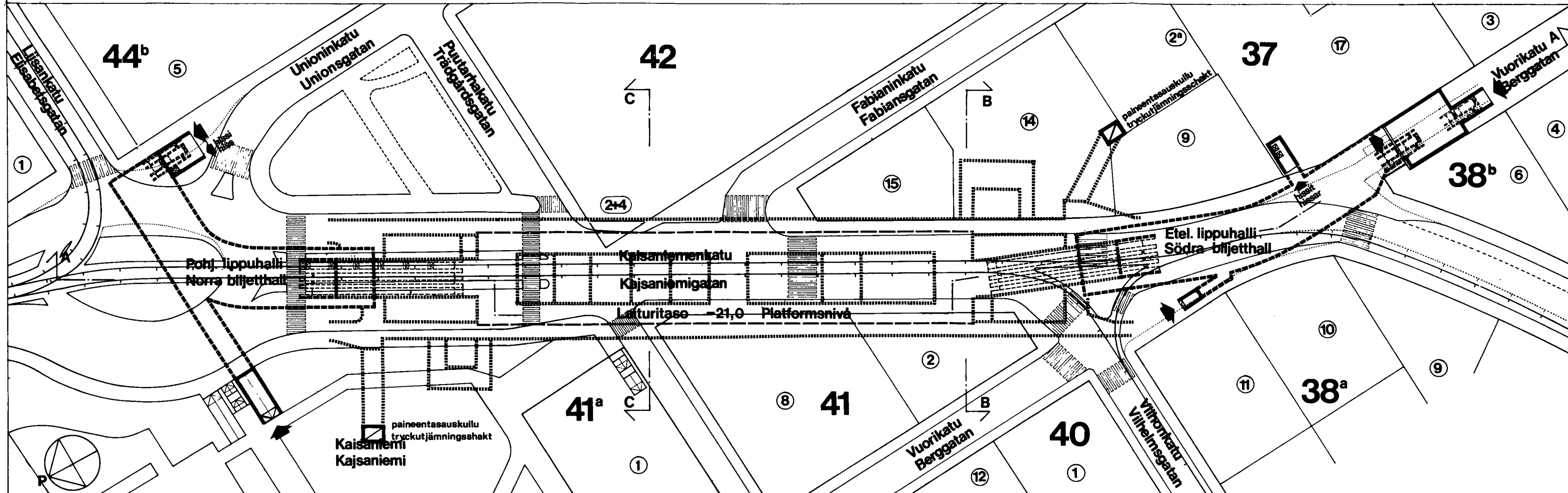
Tämän sopimuksen tarkoittamien rasitteiden perustamisesta, ylläpitämisestä ja purkamisesta ei suoriteta puolin eikä toisin rahallista vastiketta.

Rasitteen perustaminen

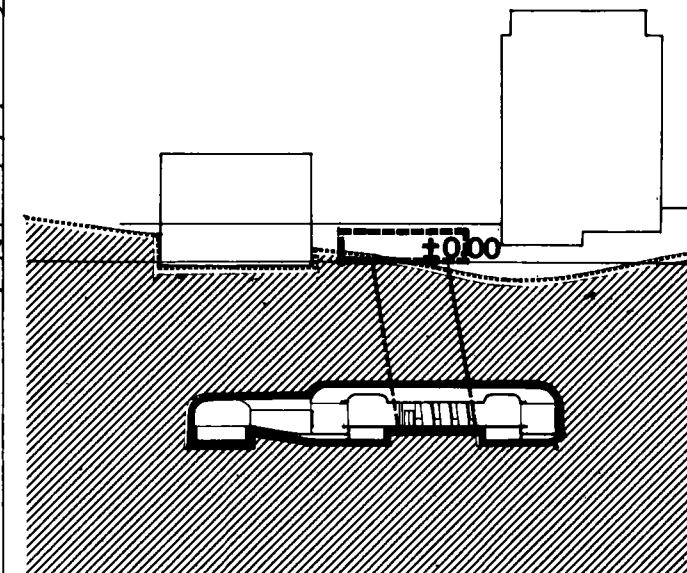
Kaupungilla on oikeus Oy Pukevaa enempää kuulematta ryhtyä tämän sopimuksen perusteella tarpeellisiin toimenpiteisiin rasitteiden merkitsemiseksi tonttirekisteriin sen jälkeen, kun Helsingin kaupunginvaltuusto on hyväksynyt Kluuvin metroaseman rakentamisen ns. eteläisen lippuhallin osalta piirustuksen n:o KLU/A—001 mukaisena. Kyseisten toimenpiteiden kustannuksista vastaa kaupunki.

Tämä sopimus on tehty kahtena samanlaisena kappaleena yksi kummallekin sopijapuolelle.

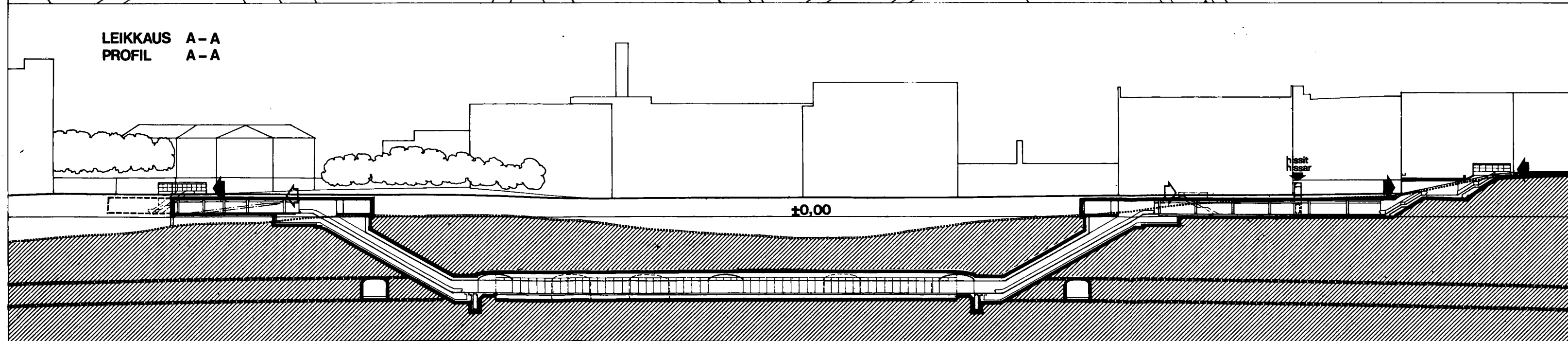
LEIKKAUS B-B
PROFIL B-B

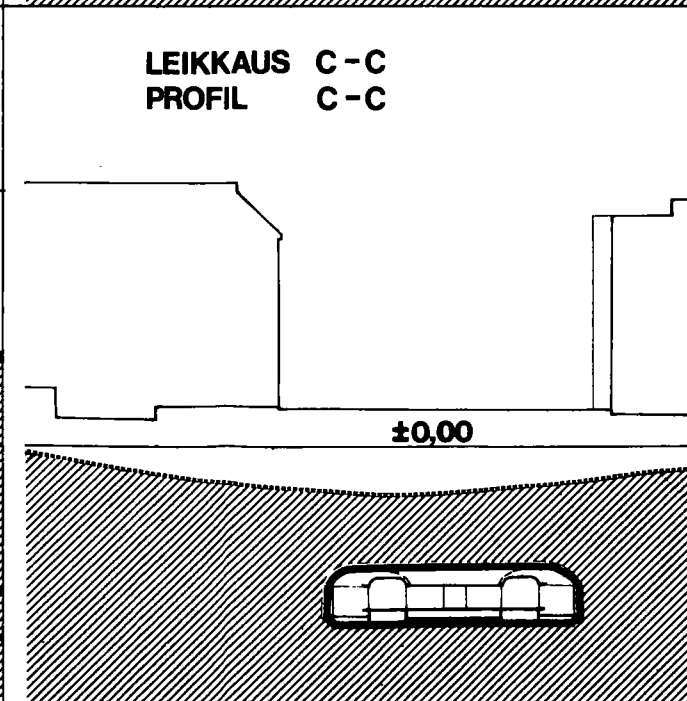
METRON SISÄÄN- JA ULOSKÄYNTI
IN- OCH UTGÅNG TILL METRON

0 5 10 20 50

LEIKKAUS A-A
PROFIL A-A

LEIKKAUS C-C
PROFIL C-C

Kluuvlin metroasema
Gloets metrostation

LUONNOS
SKISS

1:1000

Arkkitehti
Toivo Korhonen

1973-08-31

TK-A-203

Helsingin
kaupungin
metrotoimisto

KLK/A-001

II

Terveyslautakunta mainitsee liitteenä 2 olevassa lausunnossaan, että joskin lääkintöhallituksen ehdotuksen mukaiset vähennykset ja muutokset kansanterveystyön toimintasuunnitelmaan vuosille 1975—1979 aiheuttavat eräiltä osin jonkin verran terveyskeskuksen toiminnan tehostamisen hidastumista, voidaan kuitenkin todeta, että kokonaisuuden kannalta mainituilla vähennyksillä ei ole olennaista vaikutusta terveyskeskuksen toimintaan.

Kansanterveislain 19 §:n mukaan toimintasuunnitelma on palautuksen jälkeen uudelleen hyväksyttävä Kvstossa. Mikäli lääkintöhallituksen ehdotusta ei sellaisenaan hyväksytä, asia on alistettava valtioneuvoston päätettäväksi. Tämä hidastaa kuitenkin terveyskeskuksen toimintaa hyväksytyjenkin virkojen osalta. Mahdolliset muutokset voitaneen esittää erillisiasiana toimintasuunnitelman muutosehdotuksina.

Lautakunta ilmoittaa hyväksyvänsä toimintasuunnitelman lääkintöhallituksen ehdotuksen mukaisena esitettäväksi ja lähettää suunnitelman Khlle Kvston hyväksyttäväksi.

Lautakunta ilmoittaa vielä jäsen Huttusen ilmoittaneen eriävänä mielipiteenään, ettei kansanterveystyössä tarpeellisen kehittämisen turvaamiseksi voida hyväksyä lääkintöhallituksen toimintasuunnitelmaehdotusta virkojen vähentämisen osalta.

Lautakunta esittää liitteenä 3 olevassa erillisessä esityksessään terveyskeskuksen eräiden tilapäisten virkojen lakkauttamista ja perustamista.

Khs toteaa lisäksi, että kansanterveislain mukaan lääkintöhallituksen on vahvistettava kansanterveystyön toimintasuunnitelma muuttamatta, kuitenkin siten, että siihen voidaan tehdä oikaisunluonteisia korjauksia. Jos toimintasuunnitelma on lain tai asetuksen vastainen tai jos se ei sovellu valtioneuvoston vahvistamaan valtakunnalliseen suunnitelmaan taikka on muutoin epätarkoituksenmukainen, se on palautettava uudelleen käsiteltäväksi. Palautuksen yhteydessä lääkintöhallituksen on osoitettava, miltä kohdin suunnitelmaa olisi muutettava. Mikäli lääkintöhallitus katsoo, ettei Kvston uuttakaan päätöstä voida edellä sanotulla perusteella vahvistaa, on asia alistettava valtioneuvoston päätettäväksi. Muutettaessa vahvistettua toimintasuunnitelmaa on noudatettava suunnitelman laatimisesta, hyväksymisestä ja vahvistamisesta säädettyä menettelytapaa.

Khs katsoo, että kaupungin kansanterveystyön toimintasuunnitelma vuosille 1975—1979 olisi mahdollisimman nopeasti päästävä toteuttamaan. Lääkintöhallituksen mahdollisimman pikaisen vahvistuspäätöksen saamiseksi olisi kansanterveystyön toimintasuunnitelma hyväksyttävä lääkintöhallituksen osoittamin supistuksin. Vielä Khn tarkoituksena on, mikäli Kvsto hyväksyy päätösehdotuksen, toteuttaa terveyslautakunnan liitteenä 3 olevan erillisen esityksen mukainen tilapäisten virkojen järjestely.

Khn vähemmistön (Kauhanen ja Ruuskanen) mielestä Khn olisi pitänyt lisätä esityksen perusteluihin seuraava lausuma: "Lisäksi Khs ilmoittaa, että se tulee esittämään erillisiasiana muutosehdotukset toimintasuunnitelmaan niiden virkojen osalta, jotka lääkintöhallitus on esittänyt poistettaviksi."

Edellä olevan perusteella Khs esittää, että Kvsto päättäisi

hyväksyä kaupungin kansanterveystyön toimintasuunnitelman vuosille 1975—1979 tarkistettuna liitteissä 1, 1a—1d esitetyllä tavalla.

Toimintasuunnitelma alistettaneen lääkintöhallituksen vahvistettavaksi.

Helsingissä 21. 4. 1975

V a k u u d e k s i :
Erkki Linturi

Liitteet kaupunginhallituksen mietintöön n:o 9 vuodelta 1975

Liite 1

LÄÄKINTÖHALLITUS

3. 2. 1975

N:o 5808/511/74

Helsingin kaupunginhallitus

Asia: Kansanterveystyön toimintasuunnitelma vuosiksi 1975—1979.

Lääkintöhallitus on käsitellyt Helsingin kaupungin kansanterveyslain (66/72) 19 §:n mukaisen toimintasuunnitelman vuosiksi 1975—1979 ja toteaa, että toimintasuunnitelma ei sovellu valtioneuvoston vahvistamaan valtakunnalliseen suunnitelmaan kansanterveystyön järjestämisestä vuosina 1975—1979. Tämän johdosta lääkintöhallitus palauttaa kansanterveystyön toimintasuunnitelman uudelleen käsiteltäväksi seuraavilta osin:

- 1) Terveyskeskuksen henkilökunta ehdotetaan tarkistettavaksi liitteen 1a mukaisesti.
- 2) Perustamiskustannukset ehdotetaan tarkistettavaksi liitteen 1b mukaisesti.
- 3) Työterveydenhuolto ehdotetaan tarkistettavaksi liitteen 1c mukaisesti.

Lääkintöhallitus kehottaa kaupunkia suorittamaan kansanterveyslain 5 §:n 2 momentin mukaisesti yhteistyösopimusten alistamisen lääkintöhallitukselle, mikäli sitä ei ole aikaisemmin tehty.

Lisäksi lääkintöhallitus kiinnittää kaupungin huomiota liitteessä 1d esitettyihin kansanterveystyön toteuttamisessa havaittuihin puutteisiin, jotka tulisi pyrkiä selvittämään laadittaessa seuraavaa kansanterveystyön toimintasuunnitelmaa vuosille 1976—1980.

Toimintasuunnitelmaa uudelleen käsiteltäessä on noudatettava kansanterveyslain 19 §:n mukaista menettelyä. Mikäli lääkintöhallitus katsoo, ettei kaupunginvaltuuston uuttakaan päätöstä voida vahvistaa kansanterveyslain 19 §:n nojalla, on asia alistettava valtioneuvoston päätettäväksi.

Leo Noro
Pääjohtaja

Juhani Aer
Apulaisosastopäällikkö

HENKILÖKUNTA

	Lääk. hal. vahv. vi- rat 1974	Virkojen tai ts. lisäys tai vähennys suunnitelmakaudella					Toimialue
		1975	1976	1977	1978	1979	
Ylilääkäri	6	+1		+1			
Terveyskeskuslääkäri	84 ¹⁾	+3 ²⁾	+1 ²⁾	+1 ²⁾	+1 ²⁾	+1 ²⁾	¹⁾ sisältää 3 koulujen eri- koislääkärin virkaa
Apulaislääkäri		+3	+4	+9	+9	+9	
Ylihammaslääkäri	5						²⁾ yksi näistä viroista pää- toimiseksi työterveyslää- käriksi
Terveyskeskushammas- lääkäri	78	+8	+10	+13	+17	+18	
Psykologi	1	+4 ³⁾	+2	+2			³⁾ psykologien työn jär- jestämisessä on otettava huomioon lääkintöhalli- tukseen ohjekirje DN:o 5526/516/74, 17. 7. 1974
Puheterapeutti	15	+1					
Johtava hoitaja	1						
Ylihoitaja	19		+2		+2		
Osastonhoitaja		+1 ⁴⁾					
Erikoissairaanhoitaja ..	3,5	+0,5					
Sairaanhoitaja	6	+4					
Terveystenhoitaja	355	+9 ⁵⁾	+10	+10	+10	+10	⁴⁾ virka on tarkoitettu erikoislaboratoriohoita- jalle
Röntgenhoitaja	6		+1	+1	+1	+1	
Laboratorionhoitaja	48	—	+3	+3	+3	+3	
Lääkintävoimistelija	20	+2					
Erikoislääkintävoimistelija	1		+2				⁵⁾ 4 virkaa työterveyden- huoltoon
Apuhoitaja	16	+7	+4	+4	+4	+4	
Terveyskeskusavustaja ..	67	+10	+10	+10	+10	+10	
Hammashoitaja	134,5	+8	+5	+5	+5	+5	
Vastaava hammashoitaja	2						
Taluspäällikkö	1						
Apulaistaluspäällikkö ..	1						
Toimistonhoitaja	2	+1 ⁶⁾					⁶⁾ palkanlaskennan tar- kastajan tehtäviin
Kirjanpitäjä	2						
Kassanhoitaja	1						
Kanslisti	6	+2	+2	+2	+2	+2	
Apulaiskanslisti		+10	+5	+4	+4	+4	
Toimistovirkailija	87						
Keskusvarastonhoitaja ..	1						
Varastonhoitaja	1						
Varastoapulainen	1		+1				
Apumies	2	+1	+1	+1			
Vahtimestari	4	+2	+1	+1	+1	+1	
Vahtimestarin apulainen ..	1						
Kylvettäjä	10	+2	+2	+2	+2	+2	
Laitosapulainen	82		+2	+2	+2	+2	
Lähetäjä	1	+1					
Autonkuljettaja	2	+1					

*Erityisestä syystä
vahvistettu henkilökunta*

Siivoustyönohjaaja	1
Suunnittelusihteeri	1
Osastopäällikkö	1
Osastosihteeri	2
Valistussihteeri	1
Tiedotussihteeri	1
Arkistonhoitaja	1
Tutkimuspäällikkö	1

Lisäksi vahvistetaan työsopimussuhteisten osa-aikaisten terveyskeskuslääkäreiden käyttö kouluterveydenhuollossa sekä neuvolatoiminnassa siten, ettei osa-aikaisten terveyskeskuslääkäreiden työaika vuodessa ylitä kouluterveydenhuollossa 7:n ja neuvolatoiminnassa 5:n terveyskeskuslääkärin perustyöaikaa.

Henkilökunnasta aiheutuvat menot luetaan valtionapuun oikeuttaviksi menoiksi kansanterveyslain 34 §:n 1 momentin nojalla. Jos henkilökunnan palkkauksen tai muiden taloudellisten etujen kohdalla on poikettu 34 §:n 1 momentissa mainituista perusteista, valtioneuvosto voi päättää, että valtionapu evätään kokonaan tai osaksi sen palkkauksen tai niiden muiden taloudellisten etujen kohdalta, joihin poikkeaminen kohdistuu.

Lääkintöhallitus kehottaa kaupunkia muuttamaan aikaisemmin vuosille 1972 ja 1973 hyväksytyt virkanimikkeet nykyisin voimassaolevan kunnallisen yleisen virkaehtosopimuksen tai kunnallisen sopimusvaltuuskunnan toimiston yleiskirjeen 25. 09. 1972, 64/72 mukaisiksi tai alistamaan virat ja toimet lääkintöhallitukselle valtionapuun oikeuttavien enimmäispalkkojen määräämiseksi.

Terveyskeskuksen perustamiskustannukset

	Kohde	Kustannukset	Huom.
Vuosi 1976	Suutarilan terveysasema	2 000 000,—	Uudisrakennus
Vuosi 1977	Vallilan terveysasema	7 500 000,—	Uudisrakennus
	Etelä-Haagan terveysasema	2 500 000,—	»
	Maunulan terveysasema	5 000 000,—	»
Vuosi 1978	Etelä-Haagan terveysasema	3 125 000,—	Uudisrakennus
	Jakomäen terveysasema	4 200 000,—	»
Vuosi 1979	Laakson terveysasema	2 500 000,—	Uudisrakennus

Perushankinnat

	Kustannukset
Vuosi 1975	
Hietaniemen terveysaseman irtaimistokustannukset	720 000,—
Lääkärinkojeet	63 870,—
Hammaslääkärin kojeet	1 241 500,—
Laboratorion kojeet	67 400,—
Röntgenosaston kojeet	98 190,—
Muut kojeet, tutkimus- ja hoitovälineet	243 430,—
Muu irtaimisto	235 380,—
Kustannukset yhteensä	2 669 770,—

Lääkintöhallitus tulee puoltamaan sosiaali- ja terveysministeriölle toimintasuunnitelmassa vahvistettaviin perustamiskustannuksiin rakennuskustannusten osalta ainoastaan rakennusindeksiin mukaisen nousun.

Toimitiloja vuokrattaessa, milloin kysymyksessä on toiminnan olennainen laajentaminen, noudatetaan kansanterveystlain 35 §:n mukaista menettelyä.

*Liite 1c***Työterveydenhuolto**

- Taulukko 46:** pitäisi olla vuodelle 1975
lääkärin työaika 37 tuntia
terv.hoitajan » 80 »
- Taulukko 49:** pitäisi olla vuodelle 1975
lääkäri 5
terv.hoitaja 30
- Taulukko 47:** ryhdyttävä toimenpiteisiin
työterveydenhuollon tarjoamiseksi

*Liite 1d***Sairaanhoido**

- Taulukko 10:** Päivystystoiminta tulisi järjestää terveyskeskuksen lääkäreiden suorittamana toimintana, ulkopuolisten lääkäreiden käyttö päivystyksessä tulisi loppua suunnittelukauden puolivälissä

TERVEYSLAUTAKUNTA

12. 3. 1975

N:o 50

Kaupunginhallitukselle

Asia: Kansanterveystyön toimintasuunnitelma vuosiksi 1975—1979.

Palauttaen yllämerkityn lähetteen asiakirjoineen lautakunta ilmoittaa seuraavaa:

Lääkintöhallitus on kirjelmällään 5808/511/74 3. 2. 1975 ilmoittanut käsitelleensä Helsingin kaupungin kansanterveystyön toimintasuunnitelman vuosille 1975—1979 ja todennut, että toimintasuunnitelma ei sovellu valtioneuvoston vahvistamaan valtakunnalliseen suunnitelmaan vuosille 1975—1979. Tämän johdosta lääkintöhallitus palauttaa kansanterveystyön toimintasuunnitelman uudelleen käsiteltäväksi eräiltä osin.

1. Terveyskeskuksen henkilökunta

Taulukkoon 2a ja 2b on koottu terveyskeskuksen virat kansanterveystyön toimintasuunnitelman ja lääkintöhallituksen ehdotuksen mukaisesti. Taulukossa 2a on kansanterveystyön toimintasuunnitelmassa esitetyt ja lääkintöhallituksen vahvistamat virat vuodelle 1975. Voidaan todeta, että esitetystä 89.5 uudesta virasta lääkintöhallitus on ehdottanut poistettavaksi 8 virkaa seuraavasti:

	KATS	LHS	Vähennys
Terveyskeskuslääkäri	8	3	2
Apulaislääkäri	—	3	
Vastaava puheterapeutti	1	—	1
Laboratorionhoitaja	3	—	3
Hammashoitaja	10	8	2
Yhteensä	22	14	8

Lääkintöhallitus ei myöskään ole hyväksynyt kaikkia ehdotettuja virkanimikkeitä. Seuraavassa asetelmassa esitetään nämä erot:

KATS (toimintasuunnitelma)	LHS (lääkintöhallituksen ehdotus)
Erikoislaboratorionhoitaja	Osastonhoitaja
Palkanlaskennan tarkastaja	Toimistonhoitaja
Taloussihteeri	Apulaistalouspäällikkö

Varsinkaan hallintohenkilökunnan (palkanlaskennan tarkastaja ja taloussihteeri) virkanimikkeiden muuttamista ei voida perustella lääkintöhallituksen toteamuksella, että toimintasuunnitelma ei sovellu valtioneuvoston vahvistamaan valtakunnalliseen suunnitelmaan. Uusien virkojen virkanimikkeistä päättäminen on kaupungin sisäinen asia ja tilapäisten virkojen osalta kaupunginhallituksen päätettävissä. Periaaterat-

kaisun saaminen ko asiasta veisi kuitenkin sen luonteeseen nähden suhteettoman paljon aikaa ja viivytttäisi koko toimintasuunnitelman toteuttamista. Asiasta tulisi kuitenkin tehdä erillinen muutosesitys.

Taulukossa 2b esitetään toimintasuunnitelmassa ehdotetut ja lääkintöhallituksen vahvistamat virat vuosille 1976—1979. Esitetyistä 311 uudesta virasta lääkintöhallitus on hyväksynyt 284 eli 27 virkaa vähemmän. Vähennys on keskimäärin 7 virkaa vuodessa, 1976 vähennys on suurin eli 13 virkaa. Osa terveyskeskuslääkäreiden viroista hyväksytään apulaislääkärin virkoina. Hammaslääkäreitten osalta on vuosittain virkojen lisäystä siirretty siten, että 1976 hyväksytään 8 hammaslääkärinä esitettyä vähemmän ja nämä virat hyväksytään seuraavina vuosina.

Uusien virkojen vähentäminen erityisesti vuonna 1975 merkitsee, että toimintoja ei täysin voida toteuttaa suunnitelmien mukaan. Esim. apulaislääkärin virkoja ei aikaisemmin ole ollut terveyskeskuksessa, joten tässä suhteessa joudutaan suunniteltua lääkärin vastaanottotoimintaa jossain määrin muuttamaan. Myös laboratoriohoitajien virkojen poistaminen merkitsee sitä, että laboratorioden aukioloaikaa ei juuri voida pidentää. Joidenkin laboratorioden osalta voitaneen kuitenkin päästä pidennettyyn aukioloaikaan mikäli terveyskeskusavustajia voidaan entistä enemmän käyttää avustavissa laboratoriotöissä. Vaikka virkojen vähentäminen merkitsee toiminnan tehostamisen hidastumista ei tällä kuitenkaan ole ratkaisevaa merkitystä terveyskeskuksen toiminnan kehittämiseksi nykyisellä tasolla.

2. Perustamiskustannukset

Taulukkoon 2c on koottu terveysasemien perustamiskustannukset ja perushankinnat toimintasuunnitelman esityksen ja lääkintöhallituksen ehdotuksen mukaisesti. Taulukosta voidaan todeta, että markkamääräisiä vähennyksiä ei ole tehty, sensijaan ajoitusta ehdotetaan muutettavaksi siten, että kahdelle vuodelle ajoitetut kustannukset on merkitty kokonaisuudessaan ensimmäiselle vuodelle Etelä-Haagan terveysasemaa lukuunottamatta. Käytännössä tällä ei liene merkitystä koska rakennushankkeita joudutaan siirtämään esitettyä myöhemmäksi, jolloin perustamiskustannukset tullaan esittämään uudelleen myöhemmissä toimintasuunnitelmissa.

Perushankintojen osalta on ohjeitten mukaan esitetty ainoastaan vuotta 1975 koskevat kustannukset, jotka lääkintöhallitus on sellaisenaan hyväksynyt.

Lääkintöhallitus kehottaa lisäksi toimitiloja vuokrattaessa, milloin kysymyksessä on toiminnan olennainen laajentaminen, alistamaan suunnitelman sosiaali- ja terveysministeriön hyväksyttäväksi. Toistaiseksi ei tämän kaltaisia vuokratilojen hankintoja ole suoritettu, mutta vuosina 1976—1977 tulee Pukinmäen ja Puistolän terveysasemien sijoittaminen vuokratiloihin ajankohtaiseksi ja ne tullaan sisällyttämään seuraavaan kansanterveystyön toimintasuunnitelmaan.

3. Työterveydenhuolto

Työterveydenhuoltopalvelujen järjestäminen terveyskeskuksen toimesta on aloitettu Helsingissä suorittamalla peruskartoitus työpaikoista ja niiden halukkuudesta kunnalliseen työterveydenhuoltoon. Toimintasuunnitelmassa on mainittu tästä selvityksestä, jonka pohjalta vasta voidaan laatia yksityiskohtaiset suunnitelmat. Tämä selvitys saataneen suoritetuksi huhtikuussa, joten seuraavassa toimintasuunnitelmassa voidaan laatia tarkempi suunnitelma työterveydenhuollon järjestelyistä. Toisaalta

päästäneen jo 1975 työterveydenhuoltotoiminta aloittamaan lähinnä kokeiluluontoisena, kun tähän toimintaan osoitetut uudet virat (lääkäri, terveydenhoitajat) saadaan täytetyksi. Tällöin lääkärin ja terveydenhoitajien työaikaa tullaan käyttämään tähän toimintaan lääkintöhallituksen ehdotuksen mukaisesti (lääkäri 37, terveydenhoitajat 80 viikkotuntia). Lääkintöhallitus on myös esittänyt, että lääkärin tulisi suorittaa vuonna 1975 500 ja terveydenhoitajien 3 000 terveystarkastusta. Mikäli esimerkiksi syksystä 1975 toiminta saadaan alkuun, voidaan nämä tarkastukset suorittaa.

Lisäksi lääkintöhallitus kehottaa kaupunkia suorittamaan kansanterveyslain 5 §:n 2 momentin mukaisesti yhteistyösopimuksen alistamisen lääkintöhallitukselle, mikäli sitä ei ole aikaisemmin tehty. Tässä lain kohdassa mainitaan, että kunta voi lääkintöhallituksen suostumuksella sopia naapurikunnan kanssa myös siitä, että tämä hoitaa osan kunnalle kuuluvista kansanterveystyön velvoitteista. Tällaista sopimusta ei Helsinki ole tehnyt minkään kunnan kanssa.

Lopuksi lääkintöhallitus kiinnittää huomiota ulkopuolisten lääkäreitten käyttöön päivystyksessä ja kehottaa selvittämään kysymyksen seuraavassa toimintasuunnitelmassa. Suunnitelman mukaan on ulkopuolisten lääkäreitten käyttöä päivystyksessä vähennetty vuosittain 50 viikkotunnilla, jolloin suunnitelmakauden lopulla ulkopuolisten lääkäreitten osuus päivystyksessä on 400 viikkotuntia. Kysymystä selvitetään seuraavassa toimintasuunnitelmassa ja päivystys pyritään järjestämään mahdollisuuksien mukaan terveyskeskuksen lääkäreitten avulla.

Edellä olevan perusteella lautakunta ilmoittaa, että joskin lääkintöhallituksen ehdotuksen mukaiset vähennykset ja muutokset kansanterveystyön toimintasuunnitelmaan vuosille 1975—1979 aiheuttavat eräiltä osin jonkin verran terveyskeskuksen toiminnan tehostamisen hidastumista, voidaan kuitenkin todeta, että kokonaisuuden kannalta mainituilla vähennyksillä ei ole oleellista vaikutusta terveyskeskuksen toimintaan.

Kansanterveyslain 19 §:n toimintasuunnitelma on palautuksen jälkeen uudelleen hyväksyttävä kaupunginvaltuustossa. Mikäli lääkintöhallituksen ehdotusta ei sellaisenaan hyväksytä on asia alistettava valtioneuvoston päätettäväksi. Tämä hidastaa kuitenkin terveyskeskuksen toimintaa hyväksytyjenkin virkojen osalta. Mahdolliset muutokset voitaneen esittää erillisiasiana toimintasuunnitelmanmuutosehdotuksina.

Lautakunta ilmoittaa hyväksyvänsä toimintasuunnitelman lääkintöhallituksen ehdotuksen mukaisena esitettäväksi ja lähettää suunnitelman kaupunginhallitukselle kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

Lautakunta ilmoittaa vielä, että jäsen Huttunen ilmoitti eriävänä mielipiteenään, ettei kansanterveystyössä tarpeellisen kehittämisen turvaamiseksi voida hyväksyä lääkintöhallituksen toimintasuunnitelmaehdotusta virkojen vähentämisen osalta.

Terveyslautakunnan puolesta:

Kaisa Turpeinen

Erik Wirén

Taulukko 2a

*Terveyskeskuksen virat 1975, kansanterveystyön toimintasuunnitelmassa esitetyt (KATS)
ja lääkintöhallituksen vahvistamat (LHS)*

Virat	KATS	LHS	Poikkeama
Ylilääkäri	7	7	
Terveyskeskuslääkäri	92	87	- 5
Apulaislääkäri	—	3	+ 3
Ylihammaslääkäri	5	5	
Terveyskeskushammaslääkäri	86	86	
Psykologi	5	5	
Puheterapeutti	16	16	
Vastaava puheterapeutti	1	—	- 1
Johtava hoitaja	1	1	
Ylihoitaja	19	19	
Osastonhoitaja	—	1	+ 1
Erikoislaboratoriohoitaja	1	—	- 1
Erikoissairaanhoitaja	4	4	
Sairaanhoitaja	10	10	
Terveystenhoitaja	364	364	
Röntgenhoitaja	6	6	
Laboratoriohoitaja	51	48	- 3
Lääkintävoimistelija	22	22	
Erikoisl.voimistelija	1	1	
Apuhoitaja	23	23	
Terveyskeskusavustaja	77	77	
Hammashoitaja	144.5	142.5	- 2
Vastaava hammashoitaja	2	2	
Talouspäällikkö	1	1	
Apulaistalouspäällikkö	—	1	+ 1
Taloussihteeri	1	—	- 1
Toimistonhoitaja	2	3	+ 1
Palk.lask. tarkastaja	1	—	- 1
Kirjanpitäjä	2	2	
Kassanhoitaja	1	1	
Kanslisti	8	8	
Apulaiskanslisti	10	10	
Toimistovirkailija	87	87	
Keskusvarastonhoitaja	1	1	
Varastonhoitaja	1	1	
Varastoapulainen	1	1	
Apumies	3	3	
Vahtimestari	6	6	
Vahtimestarin apulainen	1	1	
Kylvettäjä	12	12	
Laitosapulainen	82	82	
Lähetäjä	2	2	
Autonkuljettaja	3	3	
Siivoustyön ohjaaja	1	1	
Suunnittelusihteeri	1	1	
Osastopäällikkö	1	1	
Osastosihteeri	2	2	
Valistussihteeri	1	1	
Tiedotussihteeri	1	1	
Arkistonhoitaja	1	1	
Tutkimuspäällikkö	1	1	
Yhteensä	1 171.5	1 163.5	- 8

Taulukko 2b

Uudet virat 1976—1979 kansanterveystyön toimintasuunnitelmassa (KATS) ja lääkintöhallituksen palautuskirjelmässä (LHS)

Virat	1976			1977			1978			1979			1976—1979		
	KATS	LHS	Poikk.	KATS	LHS	Poikk.	KATS	LHS	Poikk.	KATS	LHS	Poikk.	KATS	LHS	Poikk.
Ylilääkäri	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—
Terveyskeskuslääkäri ..	5	1	—4	10	1	—9	10	1	—9	10	1	—9	35	4	—31
Apulaislääkäri	—	4	+4	—	9	+9	—	9	+9	—	9	+9	—	31	+31
Terveyskeskushammasl.	18	10	—8	8	13	+5	16	17	+1	16	18	+2	58	58	—
Psykologi	2	2	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	4	4	—
Puheterapeutti	3	—	—3	3	—	—3	3	—	—3	3	—	—3	12	—	—12
Ylihoitaja	2	2	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	4	4	—
Erikoissairaanhoitaja ..	1	—	—1	1	—	—1	1	—	—1	1	—	—1	4	—	—4
Terveystenhoitaja	10	10	—	10	10	—	10	10	—	10	10	—	40	40	—
Röntgenhoitaja	2	1	—1	1	1	—	1	1	—	1	1	—	5	4	—1
Laboratoriohoitaja	3	3	—	3	3	—	3	3	—	3	3	—	12	12	—
Erikoislääk.voimistelija	2	2	—	3	—	—3	3	—	—3	3	—	—3	11	2	—9
Apuhoidaja	4	4	—	4	4	—	4	4	—	4	4	—	16	16	—
Terveyskeskusavustaja ..	10	10	—	10	10	—	10	10	—	10	10	—	40	40	—
Hammashoitaja	5	5	—	5	5	—	5	5	—	5	5	—	20	20	—
Kanslisti	2	2	—	2	2	—	2	2	—	2	2	—	8	8	—
Apulaiskanslisti	5	5	—	4	4	—	4	4	—	4	4	—	17	17	—
Varastoapulainen	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—
Apumies	1	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—
Vahtimestari	1	1	—	1	1	—	1	1	—	1	1	—	4	4	—
Kylvettäjä	2	2	—	2	2	—	2	2	—	2	2	—	8	8	—
Laitosapulainen	2	2	—	2	2	—	2	2	—	2	2	—	8	8	—
Suunnittelusihteeri	—	—	—	1	—	—1	—	—	—	—	—	—	1	—	—1
Yhteensä	81	68	—13	74	71	—3	79	73	—6	77	72	—5	311	284	—27

Taulukko 2c

Terveysasemien perustamiskustannukset kansanterveystyön toimintasuunnitelman ja lääkintöhallituksen palautuskieljän mukaan.

(KATS = kansanterveystyön toimintasuunnitelma 1975—1979 ja
LHS = lääkintöhallituksen kirjelmä)

Terveysasema		KATS		LHS	
Suutarila	1976	1 600 000 mk	1976	2 000 000 mk	
	1977	400 000 »			
		2 000 000 mk			
Vallila	1977	2 500 000 mk	1977	7 500 000 mk	
	1978	5 000 000 »			
		7 500 000 mk			
Etelä-Haaga	1977	2 500 000 mk	1977	2 500 000 mk	
	1978	3 125 000 »	1978	3 125 000 »	
		5 625 000 mk		5 625 000 mk	
Maunula	1977	2 500 000 mk	1977	5 000 000 mk	
	1978	2 500 000 »			
		5 000 000 mk			
Jakomäki	1978	1 500 000 mk	1978	4 200 000 mk	
	1979	2 700 000 »			
		4 200 000 mk			
Laakso	1979	2 500 000 mk	1979	2 500 000 mk	
	Myöh.	3 125 000 »			
		5 625 000 mk			
Perushankinnat:					
Hietaniemi	1975	720 000 mk	1975	720 000 mk	
Muut hankinnat	1975	1 949 770 »	1975	1 949 770 »	
		2 669 770 mk		2 669 770 mk	

TERVEYSLAUTAKUNTA

12. 3. 1975

N:o 51

Kaupunginhallitukselle

Asia: Vuosiksi 1975—1979 laaditun kansanterveystyön toimintasuunnitelman muutosten vaikutus terveyskeskuksen talousarvioon.

Lääkintöhallitus on käsitellyt Helsingin kaupungin kansanterveyslain 19 §:n mukaisen toimintasuunnitelman vuosiksi 1975—1979 ja todennut, ettei se sovellu valtioneuvoston vahvistamaan valtakunnalliseen suunnitelmaan kansanterveystyön järjestämisestä vuosina 1975—1979. Tämän vuoksi lääkintöhallitus on palauttanut suunnitelman uudelleen käsiteltäväksi.

Terveyslautakunta on tänään hyväksynyt toimintasuunnitelman siten kuin lääkintöhallitus on edellyttänyt. Mikäli myös Kvsto hyväksyy lääkintöhallituksen tekemät muutokset, jouduttaneen terveydenhoidon talousarvioon vuodeksi 1975 tekemään seuraavia virkoja/toimia koskevat muutokset:

Terveydenhoito*Terveysneuvonta*

Terveydenhoitajan (Y 19) tp. virka perustetaan työterveydenhuoltoa varten
Puheterapeutin (Y 23) tp. virka lakkautetaan

Avosairaanhoito

Terveyskeskuslääkärin 3 (Y 32) tp. virkaa lakkautetaan
Terveyskeskuslääkärin 1 (Y 32) tp. virka siirretään työterveyshuoltoon terveysneuvontaan
Osastonhoitajan 1 (Y 19) tp. virka perustetaan
Erikoislaboratorionhoitajan (Y 17) tp. virka lakkautetaan
Laboratorion 2 (Y 16) tp. virka lakkautetaan

Hammashuolto

Hammashoitajan 2 (Y 12) tp. virkaa lakkautetaan

Kouluterveydenhuolto

Vastaava puheterapeutin (Y 24) tp. virka lakkautetaan
Puheterapeutin (Y 23) tp. virka perustetaan

Kaupunginvaltuuston hyväksymän pöytäkirjan no 12 mukaan terveyslautakunta voi harkintansa mukaan suorittaa virkojen siirtoja sekä niiden edellyttämiä määrärahojen siirtoja po. hallinnonalan sisällä samanlaatuisten tehtävien kysymyksessä ollen. Näin

ollen työterveydenhuoltoon hyväksytyn terveyskeskuslääkärin viran siirtäminen avosairaanhoidosta terveysneuvontaan on lautakunnan päätettävissä.

Ponnen no 14 mukaan virka- ja toimiliite on työsuhteisten toimien osalta ohjeen luontoinen. Näin ollen terveyslautakunta voi päättää niistä ts. toimien järjestelyistä, jotka lääkintöhallitus on edellyttänyt.

Ponnen no 16 mukaan kansanterveyslaissa tarkoitettujen uusien toimintojen käyntiin saattamiseksi ja jo olevien toimintojen laajentamiseksi sekä lisähenkilökunnan palkkaamiseksi osoitettuja määrärahoja on pidettävä varauksina. Niitä saadaan käyttää vain enintään siinä laajuudessa ja siitä ajankohdasta lukien kuin lääkintöhallitus hyväksyy toimintojen järjestämisen ja henkilökunnan palkkaamisen valtionapuun oikeutetuksi. Tästä johtuen terveyslautakunta ei voine ottaa käyttöön niitä virkoja/toimia, joita lääkintöhallitus ei hyväksynyt toimintasuunnitelmassa. Virat voidaan lakkauttaa joko erillisellä kaupunginhallituksen päätöksellä tai seuraavan talousarvion käsittelyn yhteydessä. Sitä vastoin ne uudet tp. virat, jotka lääkintöhallitus on edellyttänyt perustettavaksi, voi perustaa kaupunginhallitus.

Terveyslautakunta on tänään päättänyt siirtää terveyskeskuslääkärin (Y 32) tp. viran työterveydenhuoltoa varten avosairaanhoidosta terveysneuvontaan, ja ko. virkaan varatut palkkakustannukset

50 900 mk tililtä 02 22 02 02 tilille 02 21 02 02 sekä sosiaaliturvamaksut 4 200 mk tililtä 02 22 04 01 tilille 02 21 20 01;

Palkkalaskennan tarkastajan toimen ja taloussihteerin toimen osalta tullaan tekemään erillinen muutosesitys vuosiksi 1974—1979 laadittuun kansanterveystyön toimintasuunnitelmaan.

Edellä esitettyyn viitaten lautakunta esittää, että kaupunginhallitus päättäisi perustaa:

terveysneuvontaan terveydenhoitaja (Y 19) tp. viran työterveydenhuoltoa varten avosairaanhoidon osastonhoitajan (Y 19) tp. viran
kouluterveydenhuoltoon puheterapeutin (Y 23) tp. viran
sekä että kaupunginhallitus päättäisi lakkauttaa:
terveydenneuvonnan puheterapeutin (Y 23) tp. viran
avosairaanhoidon 3 terveyskeskuslääkärin (Y 32) tp. virkaa
avosairaanhoidon erikoislaboratoriohoitajan (Y 17) tp. viran
avosairaanhoidon 2 laboratoriohoitajan (Y 16) tp. virkaa
hammashuollon 2 hammashoitajan (Y 12) tp. virkaa
kouluterveydenhuollon vastaavan puheterapeutin (Y 24) tp. viran.

Ko. virkajärjestelyistä muodostuu talousarvioon varatuissa määrärahoissa säästöä noin 260 000 mk.

Terveyslautakunnan puolesta:

Kaisa Turpeinen

Erik Wirén

Frenckellin Kirjapaino Oy, Helsinki 1975